Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 464 ՇԱԲԱԹ 20 ՅՈՒԼԻՍ 1885 (Ն. Տ.) 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1885 20 ՇԵՎՎԱԼ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ԳԱՅՄԱՆՆ.
Նամուցման առոյգ մէկ անգամի համար 5 գուռուշ։ Երկու անգամի համար 2 գուռուշ է. առելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կրկայ։
Նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
«Առ խմբագրութիւն Արեւելքի» օրագրի
Ղալաթիա, Նորատունկեան խան։

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmên han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի Պոլսոյ	Համար	Տարեկան	գահեկան	արծաթի 200
»	»	Վեցամսեայ	»	» 100
»	»	Եռամսեայ	»	» 50
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով տարեկան				» 240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով վեցամսեայ				» 120
Օտար	Միութեան	Տարեկան	Ֆրանք	 56
»	»	Վեցամսեայ	»	 28

Դուրս ղրկուած լրագրոց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։
Խմբագրութեան ղրկուած ձեռագրեր կամ գրութիւններ չեն դարձուիր։

Նամուցմունք կընդունուին
ԻՕԱՆԸՐՆ ԷՖԷՆՆԻ
գործակալութեան ծեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY.
Karakeuy, Déirmên han

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՈՒՐԲԱԹ, 19 ՅՈՒԼԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Վ. Ա. ԻԵՐԱՑՈՒՄ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ

Կաթողիկոսական վերջին ընտրութեան երրորդ ամիսը բոլորեցաւ ահա, և տակաւին Ամեն. Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի հաստատման լուրը չեկաւ Ռուսիոյ Մայրաքաղաքէն։ Չկայ փոքր ի շատէ ազգային զգացում կրող ողջամիտ Հայ մը որ ցաւ չզգայ այսի յապաղման համար։ Շատեր զանազան մեկնութիւններ կուտան այս յապաղման, և ամենք երկիւղով կը դիտեն ընտրութեան բեկման կամ Մակար Սրբազանի հաստատման պատահականութիւններն, ոչ հաւանականութիւնը իբր թէ յոյժ կ'ամենն եղեր այս շարունակեալ յետաձգումներով։ Այս մեկնութիւնը ու գուշակութիւնը հիմնաւոր չեն թուիր մեզ։ Վերջին լուրն որ հրատարակեցաւ այս նկատմամբ՝ կը ծանուցանէր թէ Ներքին գործոց Նախարար Դալլադոյ Կոմսին ի Բեռլրսպուրկ ներկայութիւնն անհրաժեշտ է կաթողիկոսական ընտրութեան վրայ Վեհ. Կայսեր որոշումը չծանուցուած, և Նախարարն որ զիւր առողջութիւն դարմանելու համար ամիսներէ հետէ բացակայ կը գտնուէր Բեռլրսպուրկէ, այսօր իսկ (20 յուլիս) հոն կը վերադառնայ։ Մեր Թղթակիցներէ մին զայս պարագայ անպատաս կը համարի կաթողիկոսական խնդրոյն ազգային բաղձանաց համաձայն լուծումի մը գտնելուն, յիշեցնելով Դալլադոյ Կոմսին Հայաստեաց ծանուցեալ զգացումներն, որք իբր թէ պիտի մղեն եղեր զն. Վրաստանի ամենամեծ հայուած մը տալ Հայ Ազգին, չվաւերացնելով նորա մեծամասնութեան ընտրելը։ Բայց ռուս Նախարար մը Հայոց մէկ բնութիւնը վաւերացնելով հայասէր չլինիր անպատճառ, և հետեւապէս, եթէ հայասեաց է, չի հետեւիր թէ անպատճառ պիտի բեկանէ, կամ երկրորդ ընտրեալը պիտի վաւերացնէ։ Հայասիրութենէ աւելի բարձր նկատումներ կան ռուս. Նախարարի մը համար։ Թիմնամեայ պատուաւոր աւանդութիւն մը կայ, երկու մեծանուն Կայսերաց պանծալի օրինակը կայ, Կայսրութեան հաւատարիմ և օգտակար ժողովուրդ մը ի զուր չչնչացնելու քաղաքագիտական պահանջը կայ, և որ ի կարգին։ Թէ Դալլադոյ Կոմսը կոչուի տալ իւր կարծիքը Էջմիածնի վերջին ընտրութեան վրայ, այս ա՛յնչափ բնական և օրինական է, որ եթէ կաթողիկոսական ընտրութեան վաւերացումն յետաձգուած է ճշդիւ այն պատճառաւ որ Ներքին գործոց Նախարարը կարող լինի վերադառնալ Մայրաքաղաքն և խնդրոյն վրայ յայտնել զիւր տեսութիւն իւր պաշտօնակցաց կամ Վեհապետին, յայտմ ոչ ինչ կը տեսնենք արտասովոր կամ անբնական։ Անշուշտ չենք գիտեր թէ վաւերացման յետաձգումն ա՞յս թէ ուրիշ պատճառի մը վերագրելի է. այլ ցորչափ Դալլադոյ Կոմսին ի Բեռլրսպուրկ վերադարձը, կամ տեղի ունեցած յապաղումն իսկ կը նկատուի աննպաստ նշաններ ազգային բարձանաց պակման՝ մեք բնականապէս չենք կրնար համակարծիք լինել յոռետեսներուն։

Եթէ բոլոր գործին մէջ կայ երեւոյթ մը որ իրօք ցաւալի է և որուն վրայ քանի մը խօսք ըսել կ'արժէ, այս ալ Աժտերխանի Առաջնորդ Սուքիաս Պարզեանց Եպիսկոպոսին վերագրուած արարքն ու ընթացքն է։ Բաւական ժամանակ յառաջ Ա.Բ-ԵՒԻ մէջ լուր մը տեսնուեցաւ թէ Մակարեան կուսակցութեան այս ջերմ պաշտպան քանի մը համախոհներով ազերբայիջանի մը [illegible] Դարձեն Դաղստանի Դարբանդ [illegible] խնդրելով Մակար Սրբազանին հաստատումն։ Այս լուր որչափ ալ արժանահաւատ աղբիւրէ մը հաղորդուած լինէր մեզ՝ անհաւատալի էր, և թերահաւատութեամբ ընդունուեցաւ։ Այս թերահաւատութիւն, փութանք յարել, պատուաբեր էր հայ եկեղեցական մարմնոյն։ զի ժողովուրդն ա՛յնչափ վստահութիւն ունէր այդ մարմնոյ վերայ, որ բնաւ չէր կրնար հաւատալ թէ անոր մէկ նշանաւոր անդամն, որպիսի է Աժտերխանի Առաջնորդն, ուրիշ եկեղեցականներու հետ համախորհուրդ, յանդգնած լինէր այդպիսի ըմբոստ ընթացք մը բռնել Ազգին հրաւիրակեալ ազատ կամաց դէմ։ Բայց չարաբաստներ անցնելէ յետոյ, վերջընթեր սուրհանդակաւ առնուած Ռուսկ Կրէյէի մէջ տեսանք Տփղիսի Թղթակցութիւն մը, որոյ ամբողջ թարգմանութիւնն հրատարակեցինք երէկ, և որ մի և նոյն անախորժ և անհաւատալի լուրը կը հաստատէր, յարելով թէ Սուքիաս Եպիսկոպոսն այս գործ շատ դէշ տպաւորութիւն ըրած էր Կաւկասիոյ հայ ժողովրդեան վրայ։ Բայց Ռուսկ Կրէյէի Թղթակցութենէն զատ, նոր նամակ մը զոր մեր Մոսկուայի Թղթակցէն առնլով մասամբ հրատարակեցինք երէկ, կը բացատրէր թէ Սուքիաս Եպիսկոպոսին և այլ քանի մը հոգեւորականաց կողմէ Ներքին գործոց Նախարարութեան մատուցուած գիրն ո՛չ այնքան Մակար Սրբազանի կաթողիկոսական կանդիտատութիւնը կը պաշտպանէ, որքան ինչ ինչ ծանր ամբաստանութիւններ կը պարունակէ Մուրատեան Սրբազանի անձնաւորութեան վրայ։ Բնա այս նոր տեղեկութեան, Աժտերխանի Առաջնորդն և համախոհք չեն շատանար Մակար Սրբազանը Կաթողիկոս խնդրելով Տէրութենէն երբ Ազգը վճռած է որ Իզմիրի արժանաւոր Առաջնորդը լինի Կաթողիկոս։ այլ յանդգնութիւնը քալ մ'ևս, խօսքը քալ մը, յառաջ տանելով, կ'ուզեն նոյն նպատակին հասնիլ՝ սնուանարկելով Ազգին Ընտրեալը։ Տեսնելէ յետոյ առնուազն երեք տարբեր աղբիւրներէ Աժտերխանի Առաջնորդին ընթացքին վրայ տրուած սոյն տեղեկութիւններ, որչափ ալ դժկամակինք հաւատալ անոնց, չենք կրնար չգալ սա եզրակացութեան թէ անշուշտ հիմ մը կայ բոլոր այս պատմուած բաներու մէջ։ Եթէ Սուքիաս Եպիսկոպոսն եւս էջմիածնի Ընտրողական ժողովոյն ուրիշ Դեբապատիւ անդամներուն պէս հանդարտ նստած լինէր իւր տեղն, անշուշտ այս զանազան թղթակցութիւնք իրեն չեին վերագրուիր այնպիսի անտեղի գործունէութիւն մը։ Բացայայտ կ'երեւի, արդարեւ, որ չշնչիներ ետքը, թէ կատու մը կայ մառանին մէջ, և թէ կատուն բարիք գործելու համար մտած չէ հոն։ Բան մը դիտելու վրայ են այս Մակարեանք որ վհատիլ չդրդուիր։ լաւագոյն դարձ ալ պատրաստ եռանդեամբ, թեեւ դարձուածոց ճիգերնութիւնն անմիջապէս չհասկցուի։ Եւ այսպիսի զորաւոր կասկած մը յղանալու համար մեր մէկ ուրիշ պատճառն այն է թէ Սուքիաս Եպիսկոպոս, որ լրագրութիւնը չարհամարհեր և վիճաբանութեան պատրաստ է միշտ, կատարեալ լռութիւն կը պահէ սակայն հայերէն և ռուսերէն լրագրաց այն հրատարակութեանց առթիւ, որք այնպիսի անարժան և անվայել ձեռնարկներ կը վերագրեն իրեն։

Ենթադրելով ուրեմն թէ ստուգուած է որ Սուքիաս Եպիսկոպոս և համախոհք կ'աշխատին Մակար Սրբազանի հաստատման, և այս նպատակաւ խիզճ չեն ըներ Մելքիսեդեկ Սրբազանին վրայ ռուս կառավարութեան բարի համարումը խանգարել, ո՛չ միայն անկեղծ միտք այլ նաև խորին զգայնութիւն կը զգանք ի լուր այս մեքենայութեանց։ Մինչեւ ընտրութեան վայրկեանն ամեն օրինաւոր միջոցներ ի գործ դնելով որպէս զի Մակար Սրբազան Կաթողիկոս ընտրուի՝ Աժտերխանի Առաջնորդն իւր իրաւանց սահմանէն դուրս չէր եղած։ Բայց երբ Ազգին կամքն հռչակուելէ յետոյ կ'ելնէ անոր դէմ շարժում մը պատրաստել՝ չափազանցութիւն չէ ըսել թէ Ազգին դէմ իսկ կը դաւաճանէ։ Մի՛ զգ՛տեր թէ Հայ Ազգը Բ-ԵՒԻ ըստ անձնաւորութիւնը ձեւի համար միայն կը դնէ Կայսեր ներկայելի երկանուն ցանկին մէջ։ Թէ այս անձնաւորութիւն գոյութիւն չունի մեր եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ, ո՛չ ալ ո՛և է ազատ և ժողովրդական ընտրութեան մէջ կը բնայ տեղի ունենալ։ Ազգը մէ՛կ կամ զիկա միայն կ'ընտրէ, և Պալաժնեան գոհ ընելու համար միայն երկրորդ անուն մը կը կցէ։ Ջանալ գտիլ այս ակներեւ անպատեհութենէն, որ եկեղեցական աւանդութեանց և ազգային իրաւանց մէկ բռնաբարումն է, անշուշտ անվայել և անարժան է ո՛և է Հայու, և մանաւանդ Հայ Առաջնորդի մը։ Այս մտածմամբ, յոյժ կը ցաւինք Սուքիաս Եպիսկոպոսի ընթացքին վրայ։ բայց ոչինչ ընդհատ զարմանք կը զգանք, յիշելով թէ նոյն ինքն Աժտերխանի Առաջնորդն Ընտրողական ժողովոյն մէջ քուէ տուած էր Մելքիսեդեկ Սրբազանին։ Իզմիրի Առաջնորդը միահամուռ քուէով ընտրեցաւ, և ստացաւ նա՛և Սուքիաս Եպիսկոպոսի քուէն։ Եթէ Մելքիսեդեկ Սրբազան անյարմար էր կաթողիկոսական պաշտաման, ինչպէս Սուքիաս Սրբազան այժմ կ'ըսէ և ըսել կուտայ եղեր, ի՞նչպէս ինքն իսկ քուէ տուաւ նմա։ Զիրաւի, Իզմիրի Առաջնորդին իրրեւ Բ-ԵՒԻ ընտրեաւ, և ո՛չ իրրեւ առաջին Ընտրեալ։ բայց վերջապէս կրնար դուշակել թէ իւր երկրորդ տեսնել ուզածն ալ կրնային առաջին ընել։ Թէ Սուքիաս Եպիսկոպոս քուէ տալով Մուրատեան Եպրպոպոսին ո՛և է սեղմամբ կամ ճնշումի ներքեւ էր, այլ իւր ազատ կամքը այնպէս քուէարկած էր, յայտնի կ'երեւի Մեղ-Հայոց-ի լրագրովիւր հրատարակած «Ճանապարհորդութեան Տպաւորութիւնք» յօդուածին մէջ, ուր կ'ըսէ թէ, ի սկզբան վստահ չուներ անձամբ ներկայ գտնուիլ Կաթողիկոսական ընտրութեան, և թէ սա բառերով զրկած էր զիւր քուէ առ Ընտրողական ժողով.

«Զը կարենալով անձամբ մասնակցիլ Համազգային ժողովոյ ընտրութեան Ցայսգոյն Պատրիարք Կաթողիկոսի Ազգին, աղաչեմ զտեսչութիւն Բարձրայպատիւն յանձնեցից հոգւոյ իմ սուտութեան առաջնորդել, խորհրդոց պատուական ժողովականաց ի յանկարծել զանձնարեալ զլուսէ կառավարութեան լրութեան մարմնոյ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, յիմանէ կողմանէ արժանաւոր համարելով զդիմի նուիրական կոչման զՊերապատիւ Սրբազան Մակար եւ Մելքիսեդեկ Աբգեպիսկոպոսունք Առաջնորդս Վիճակաց Հայոց Բիւսարաբիոյ և Զմիւռնիոյ։»

Թէպէտ այսպէս գրաւոր քուէ զրկեց, բայց յետոյ ինքն իսկ գնաց Էջմիածին, և իւր քուէներուն վրայ նշանակեց ինչ որ գրած էր իւր սոյն գրութեան մէջ։ Ինչպէս ինքն իսկ կը պատմէ իւր նոյն հրահանգիչ Տպաւորութեանց մէջ, շատ ջանաց կաթողիկոսացնելու զՄակար Սրբազան, աշխարհական պատուիրակաց համաձաւեալ դիւանագիտութեան համահաւասար դիւանագիտական ճարտարութիւն ցուցուց, բայց իւր հաշիւք ի դերեւ ելան կարեւորագոյն կէտին վրայ, այնու զի Մակար երկրորդ եղաւ փոխանակ առաջին լինելու, և ստացաւ միայն Էջմիածնի հոգեւորականութեան և իւր քուէն, մինչ արժանագոյն եկեղեցականն ում երկրորդ տեղին էր տուած՝ եղաւ առաջին։ Այս պարզ իրողութիւն, այնքան բնական ամեն տահմանադրական ընտրութեան մէջ, պէ՞տք էր միթէ որ ամեն չափ և ամեն նկատում կորուսանել տար Աժտերխանի Առաջնորդին, — որ իւր գրուածոց ամեն տողին մէջ ջերմ նախանձախնդիր կը հանդիսանայ Եկեղեցւոյն և Ազգին շահուց, — և մղէր զնա ձեռնարկելու այնպիսի հակասահմանադրական և հակազգային դիտումներու, զորս կը ծանուցանեն մեր Թղթակիցք և Ռուսկ Կրէյէրի Տփղիսեցնակ Թղթակիցն։

Աւելի չենք ծանրանար Կաթողիկոսական խնդրոյն այս կարի անախորժ պարագային վրայ, քանի որ ապահով ենք թէ Սուքիաս Եպիսկոպոսին վերագրեալ արարք ու ձեռնարկք չպիտի հանին նպատակին։ Մեր մասին, միշտ վստահ ենք թէ Վեհ. Զարր, վաւերացնելով Ամեն. Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանին ընտրութիւնը, պիտի պակէ համայն Հայ ժողովրդեան օրինաւոր բաղձանքն։ Այսպէս մտածելու համար մեր ունեցած փաստերը քանիցս յայտնած ենք, և պարզ յայտարարեմ մը, որ կրնայ բացատրուիլ այլ և այլ կերպերով, չի կորցրեր այդ փաստերու նշանակութիւնը։ Թէպէտ այսպէս միշտ վստահ ենք [illegible] դային իրաւանց ու փափաքանաց համապատասխան ելք մը պիտի ունենայ, բայց ամեն պարագայի մէջ ճնաակար ու պարտաւորի կը նկատենք Սուքիաս Եպիսկոպոսին վերագրելոյ նման ձեռնարկներ։ Բարձրաստիճան Հայ եկեղեցականներու կողմէ տեղի ունեցած այս դիտումներ և մանաւանդ Ազգին Ընտրելոյն դէմ եղած չարախօսութիւններ, ինքնին որչափ ալ անշնչ և անզօր լինին, կրնան Ազգին աննպաստ ազդեցութեանց շնորհիւ հոչուի առնուիլ, և օր մը գործածուիլ այնպիսի նպատակներու զորս բնաւ չենք կրնար ազատ գուշակել։ Այս կէտի վրայ եւս չուզելով աւելի ծանրանալ, կը մաղթենք ի բոլոր սրտէ որ Ռուսիոյ Վեհ. Կայսեր վեհանձն և արդար մէկ որոշումն ընդ փոյթ գայ վերջ տալ այս ամեն անտգութեանց ու մտահոգութեանց։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԻՍՏ Զ.
19 Ռ-Է- 1885

Իբր յիսուն երեսփոխանք ներկայ էին Ազգային ժողովոյ երէկի նստին, որ գումարեցաւ ընդ Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և առենապետութեամբ Նուսուֆեան Տիգրան էֆէնտիի։ Նորընտիր Բաղաքական ժողովոյ Առենապետ Նուրեան էֆէնտի իւր անդամակիցներով բաղկած էր Վարչութեան յատուկ գիւանին առջեւ։ Ներկայ էր նաև Կրօնական ժողովն իւր մեծամասնութեամբ։

Առեալը ժամ 2½ին բացուելով Ս. Նախագահ Հօր օրհնութեամբ, նախորդ երկու նիստերու առենագրութեանց վաւերացումն յետոյ, կարդացուեցաւ Կիւրճեան Կարապետ էֆէնտիի հրաժարագիրն յերեսփոխանութենէ։ Կիւրճեան էֆ. կը յայտնէր թէ երկար ժամանակէ հետէ իւր ենթակայ եղած հիւանդութիւնը սաստկացած լինելով, կը պարտաւորէր Ֆրանսա երթալ բուժվելոց խորհրդով։ Ժողովն ընդունեց զայս հրաժարագիր, ցաւ յայտնելով իւր ազնիւ պաշտօնակցին վիճակին նը-կատմամբ որ արդէն հարկադրած էր զինքն իւր ընտրութեան առաջին օրէն բացակայ մնալու։

Նոր Բաղաքական Ժողովն

Ապա անմիջապէս խօսք առնլով Բաղաքական ժողովոյ Առենապետ Ց. Նուրեան էֆէնտի, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ ի դիմաց Նորընտիր Վարչութեան։

Տեա՛ք Երեսփոխանք։

Ազգային Կեդր. Վարչութեան Բաղաքական ժողովն իւր անդամոց մեծագոյն մասին յանձնառութեամբը յաջողեցաւ կատարել իւր կազմութիւնն և արդէն իսկ ընտրելով իւր Դիւան երկուշաբթի օրէ ի վեր գործի սկսած է։ Ցանուն Նորակազմ ժողովական Երեսփոխանութիւնդ՝ մեր խորին երախտապարտութիւնն այն վստահութեան համար՝ որով ուզեցիք զմեզ պատուել այսպիսի կարեւոր պաշտօնի կոչելով զմեզ։ Մեր ջանքերը կէտ նպատակի պիտի ունենան հանապատասխանել այդ վստահութեան։ ապահով ենք որ մեր աշխատութիւնն ապարդիւն չպիտի մնայ, վասն զի կոչուած ենք բարեբաղդաբար աջակցելու Սրբազան Հօր մը որ իւր պատրիարքական բարձր գահին վրայէն յայտարարեց ազգէն թէ ինչ կը փափաքի ընել յօգուտ ընդհանուրին։ և օրուն խստութիւնը, խոհականութիւնն և անձնուիրութիւնը զերծ են ամեն կասկածէ և վեր յանձն գովեստից։

Վստահ ենք, կը կրկնեմ, որ անօգուտ չպիտի մնայ մեր աշխատութիւնը, վասն զի քաջալերյոս ենք որ պատիւելի ժողովոյ զմեզ կրկնակի հրաւէրով այդ վստահուն պաշտօնի կոչելէ յետոյ, պիտի չարձակեն զմեզ ամենայն հոգեւոր ազգ մեր թանկագին վստահութիւնն որ մեր առաջին նեցուկը պիտի լինի մեր պաշտօնավարութեան մէջ։

Սա ալ պարտաւոր ենք աւելցնելու, Տեա՛ք Երեսփոխանք, որ ամեն անգամ որ պիտի կոչուիք դառնալու Ձեր կազմած Վարչութեան արարքը, պիտի հանիք աչքէ հեռի չպահել սա կարեւոր պարագան թէ այդ մարմինն հրաւիրուած է այսօր գործելու այնպիսի օրինական դրութեան մը ներքեւ՝ որուն վերաքննութեան հարկն սկզբանէ ընդունած է Ազգն և նոյն իսկ մեք՝ որ պատիւ ունինք զինքը ներկայացնելու։ և թէ՝ երբ խնդիրը վր կենայ ազգային կենսական շահուց պահպանութեան և զարգացմանը վրայ, ձեռք բերուած արդիւնքը վեր պիտի դասուի ձեւակերպութեանց կնճիռէն։

Ց. Մէրենդ-ԷՖԷՆԴԻ. — Շնորհակալ ենք մեր Նորընտիր Բաղաքական ժողովին որ իւր պաշտօնավարութեան ունենալիք ուղղութիւնն, թէեւ համառօտիւ, անկեղծօրէն կը գծէ մեր առջեւ, և չի վարանիր ըսելու թէ, ինք կոչուած լինելով գործել այնպիսի օրինական դրութեան մը ներքեւ որուն վերաքննութեան հարկն սկզբամբ ընդունուած է և օրակարգի խնդիր եղած, երբ դայ պարագայ յորում ազգային բարձրագոյն շահուց պահպանման հարկն ստիպէ, պիտի պարտաւորուի ճառագայթները չկրցին թափանցել ամպերուն ծածկոյթը։ Դեղնորակ ջուրերու կոյտեր, պղտոր և ցեխոտ ջրոց լճակներ կ'աղտոտէին գետինը։ Տաք գոլորշի մը կ'ելնէր այդ թաց գետիններէն և ղեսաբեր թունաւորութեամբ կը տոգորէր մթնոլորտը։

Կէնարվան ամեն բանէ առաջ սայլին նուիրեց զիւր հոգածութիւն։ ամենէն կարեւորն էր այս իրեն համար։ Քննեցին զայն և տեսան որ այդ ծանր մարմին դղրեալ գետնի մը վրայ մածան կաւի մը մէջ խրած էր։ Ցառաջակողմը գրեթէ բոլորովին սուզած էր, յետակողմն ալ մինչեւ առնակին վրայի երկաթը։ Շատ դժուարին էր այդ ծանր մեքենայն հանել այն դիրքէն, և հաւիւ կրնար բաւել եզանց, ձրոց և մարդոց միացեալ ուժը։

— Ինչ որ ալ լինի, պէտք է փութալ, ըսաւ Ճոն Մանկլը։ այդ կաւ, եթէ չորնայ, աւելի կը դժուարցնէ գործը։

— Փութանք, պատասխանեց Էյրթըն։

Կէնարվան, իւր երկու նաւատաներ, Ճոն Մանկլը և Էյրթըն անտառին մէջ մտան, ուր կենդանիք անցուցած էին գիշերը։

Զարագոյժ տեսքով անտառ մ'էր բարձրաբերձ խիժենիներու։ Ծառերն ընդարձակապէս անջատ էին իրարմէ։ ամենն ալ չորցած, դարերէ ի վեր կեղեւուած, կամ մանաւանդ քաղեալ անկենիներու պէս սկզբ թուած էին։ Իրենց մերկ ոստոց նիհար ցանցն երկու հարիւր ոտք բարձր օդին մէջ կը տատանէր։ Ոչ մի տերեւ չէր դողդողեր այդ չոր և ստերոց կոտրի պէս չռնաչող ոստոց վրայ։ Բնութեան յեղափոխութիւնները որո՞ւն կրնար վերագրիլ այս երեւոյթ, բաւական յաճախադէպ Ասստրալիոյ մէջ, բովանդակ անտառներ համաձարակ մահուամբ զարնուած։ Ոչ ոք գիտէր։ Ոչ ամենէն ծեր բնիկներն, և ոչ անոնց հաւերն, որք երկար տարիներէ ի վեր թաղուած էին մահուանն դարաստաններուն մէջ, չէին տեսած անոնց կանաչութիւնը։

Կէնարվան, քաջած միջոցին, աչքը մխրճեցնելով երկնից ուղղած էր, որոյ վրայ խիժենեաց ամենամամր ոստերուն կիսապատկերն յստակապէս կերեւէր նուրբ կտրատածոց պէս։ Էյրթըն կը զարմանար որ ձիերն ու եզները չկային այն տեղն՝ ուր տարած էր նախընթաց երեկոյին։ Եւ սակայն, այդ կենդանիք ոտնակալ ունենալով չէին կրնար հեռի երթալ։

Որոնեցին զանոնք անտառին մէջ և չգտան։ Էյրթըն՝ տարակուսեալ՝ վերադարձաւ Սնուի-Ռիվըր գետակին կողմն, որ գեղեցիկ պատանակներով եզերեալ էր։ Իւր եզներուն քաջածանօթ կոչ մ'արձակեց և պատասխան չստացաւ։ Նաւատաց ոստնապետն յոյժ սրտատանջ կը թուէր, և ընկերներն ալ իրարու երես կը նայէին յուսմրէպ։

Ժամ մ'անցաւ ուռնայն խուզարկութեամբ, և Կէնարվան սայլին քով վերադառնալու վրայ էր, որ մտնի մը չամի հեռի էր անտի, յանկարծ զրնդիւն մ'եկաւ տանջելի, եռեւէն ալ պոչիւն մը։

—Ա՛սա են, գոչեց Ճոն Մանկլա, սարդակիլով կատարելագործումներու բարձրաղէշ թռուցանելուն մէջ, ուր ամբողջ հատ մը կրնար պաշտուիլ։

Կէնարվան, Միւլրատի և Էյրթըն անոր բաւական յաճախադէպ Ասստրալիոյ մէջ, բովանդակ անտառներ համաձարակ մահուամբ զարնուած։ Ոչ ոք գիտէր։ Ոչ ամենէն ծեր բնիկներն, և ոչ անոնց հաւերն, որք երկար տարիներէ ի վեր թաղուած էին մահուանն դարաստաններուն մէջ, չէին տեսած անոնց կանաչութիւնը։

Կէնարվան, քաջած միջոցին, աչքը մխրճեցնելով երկնից ուղղած էր, որոյ վրայ խիժենեաց ամենամամր ոստերուն կիսապատկերն յստակապէս կերեւէր նուրբ կտրատածոց պէս։ Էյրթըն կը զարմանար որ ձիերն ու եզները չկային այն տեղն՝ ուր տարած էր նախընթաց երեկոյին։ Եւ սակայն, այդ կենդանիք ոտնակալ ունենալով չէին կրնար հեռի երթալ։

Որոնեցին զանոնք անտառին մէջ և չգտան։ Էյրթըն՝ տարակուսեալ՝ վերադարձաւ Սնուի-Ռիվըր գետակին կողմն, որ գեղեցիկ պատանակներով եզերեալ էր։ Իւր եզներուն քաջածանօթ կոչ մ'արձակեց և պատասխան չստացաւ։ Նաւատաց ոստնապետն յոյժ սրտատանջ կը թուէր, և ընկերներն ալ իրարու երես կը նայէին յուսմրէպ։

Ժամ մ'անցաւ ուռնայն խուզարկութեամբ, և Կէնարվան սայլին քով վերադառնալու վրայ էր, որ մտնի մը չամի հեռի էր անտի, յանկարծ զրնդիւն մ'եկաւ տանջելի, եռեւէն ալ պոչիւն մը։

—Ա՛սա են, գոչեց Ճոն Մանկլա, սարդակիլով կատարելագործումներու բարձրաղէշ թռուցանելուն մէջ, ուր ամբողջ հատ մը կրնար պաշտուիլ։

Կէնարվան, Միւլրատի և Էյրթըն անոր եռեւէն վազեցին, և շատ չանցած՝ բաժանորդ եղան անոր ապշութեան։

Երկու եզինք և երեք ձիան գիտապատ ընկած էին գետնին վրայ, միւսներուն պէս չանթահարեալ, և նիհար ագռաւուց երամ մը, կռնչելով պատկառուկներուն մէջ, այս անակնկալ որսը կը դիտէր։ Կէնարվան և իւրայինք իրարու երես նայեցան, և Ուիլ սրն չկրցաւ զսպել յիշոց մը, որ իւր կոկորդն եկած էր։

— Ի՞նչ կ'ուզես, Ուի՛լըն, ըսաւ յանժամ լրտա Կէնարվան, հաւիւ ինքզինք բռնելով, բան մը չենք կրնար ընել։ Էյրթը՛ն, բերէք ողջ մնացած եզն ու ձին։ Պէտք է որ օգնեն մեզ։

— Եթէ սայլը խրած չլինէր, պատասխանեց Ճոն Մանկլա, այդ երկու կենդանիք, կարճ իջաւանեներով, կրնային զայն մինչեւ ծովեզր տանիլ։ Ուստի պէտք է անպատճառ ազատել այդ անիծեալ սայլը։

— Պիտի փորձենք, Ճո՛ն, ըսաւ Կէնարվան։ Վերադառնանք իջաւանն, ուր անհանգիստ լինիլ սկսած են անշուշտ մեր երկարատեւ բացակայութեան վրայ։

Էյրթըն հանեց եզին ոտնակապը, Միւլրատի ալ ձիուն և իջաւանը վերադարձան գետին տաղտալ եզերացն հետեւելով։

Կէս ժամ յետոյ, Բականէլ և Մաք Նապս, տիկին Էլէնա և օրիորդ Կրանթ իմացան իրենց վիճակը։

— Այդ պրեւ, ըսաւ հաղարապետը, ցաւալի է, Էյրթը՛ն, որ Վիկտորիէն անցած ժամանակներս մեր ձիերուն ամենն ալ պայտել չտուիք։

— Ինչո՞ւ համար, տի՛ր, հարցուց Էյրթըն։

— Վասն զի բոլոր ձիերէն ա՛յն միայն ողջ մնացած է, զոր մեր պայտարին ձեռքը պայտել տուիք։

— Ճշմարիտ է, ըսաւ Ճոն Մանկլը, և ահա զարմանալի դիպուած մը։

— Դիպուած եւ ոչ այլ ինչ, պատասխանեց նաւատաց տասնապետն՝ հաղարապետին նոտէնն նայելով ուշադրութեամբ։

Մաք Նապս սեղմեց շրթունքն, իբր արգիլելու համար բերանն դուրս փախչելու պատրաստ խօսքեր։ Կէնարվան, Մանկլը և տիկին Էլէնա կ'սպասէին որ ամբողջացնէր զիւր խորհրդածութիւն, բայց հաղարապետը լռեց և գնաց ձայնն քով, զոր կը քննէր Էյրթըն։

— Ի՞նչ ըսել ուզեց, հարցուց Կէնարվան Ճոն Մանկլի։

— Զեմ գիտեր, պատասխանեց երիտասարդ նաւապետը։ Սակայն հաղարապետն առանց պատճառի խօսող մարդ չէ։

— Ո՛չ, Ճոն, ըսաւ տիկին Էլէնա։ Մաք Նապս կասկած պարտի ունենալ Էյրթըն՝ վրայ։

— Կասկա՞ծ, ըսաւ Բականէլ ուսերը վեր թօթուելով։

— Ի՞նչ կասկած, պատասխանեց Կէնարվան։ կ'ենթադրէ թէ նա՞ սպանեց մեր ձիերն ու եզները։ Բայց ի՞նչ նպատակաւ։ Մի՞թէ Էյրթըն՝ շահն ալ նոյն չէ՞ մեր շահուն հետ։

— Իրաւունք ունիք, սիրելի՛ Եդուարդ, ըսաւ տիկին Էլէնա, և կ'աւելցնեմ ես ալ թէ նաւատաց տասնապետը մեր այս ուղեւորութեան տիկիրէն ի վեր անձնուիրութեան անժխտելի փորձեր տուաւ մեզ։

—Անշուշտ, պատասխանեց Ճոն Մանկլը։ Բայց յայտնի՞ է թէ ինչ կը նշանակէ հազարապետին ըրած դիտողութիւնը։ Պէտք է որ սիրոյ ապահով լինի։

—Այդ եօք կը կարծէ թէ Բոնվիքներու (տարագրեալ չարագործաց) համախո՞ւմբ է։ պոչեց Բականէլ անխոնջեւաբար։

—Ի՞նչ, Բոնվիքնե՞ր, հարցուց օրիորդ Կրանթ։

—Պարոն Բականէլ կը սխալի, պատասխանեց իսկոյն Ճոն Մանկլը։ Քաջ գիտէ թէ Բոնվիքներ չկան Վիքթորիոյ գաւառին մէջ։

—Եւ արդարեւ ճշմարիտ է, ըսաւ Բականէլ, իւր խօսքն ետ առնուլ ուզելով։ Մը սատանային գեղեր էր խելքս։ Երբ լուսած են Բոնվիքներ Ասստրալիոյ մէջ։ Եթէ երբէք եկած ալ լինին, նաւէն ցատքելուն պէս՝ յոյժ պարկեշտ մարդիկ կը լինին։ Այս երկրի կլիման, ինչպէս որ գիտէք, օրիորդ Կրանթ, բարոյացուցիչ է։

Խեղճ գիտուն իւր վրիպաքը դարմանել ուզելով, սայլին պէս կ'ընէր։ այսինքն կը խրէր։ Տիկին Էլէնա անոր երեսը կը նայէր, որով կը կարդանէր նա զիւր պարտութիւնն։ Բայց դեռատի տիկինը չուզելով աւելի չփոթեցնել զայն, առաւ զօրիորդ Մարին վրանին քով տարաւ, որ Պ. Օլպինէի նախաճաշը կը պատրաստէր՝ արուեստին կանոնաց համեմատ։

—Ես եմ փոխադրուելու արժանին, ըսաւ Բականէլ տխրութեամբ։

—Կը կարծեմ, պատասխանեց Կէնարվան։

(Շարունակեալ)

—= 10Ֆ =—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
ԺԻՒՎ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱԻԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆ ՄԸ

Գիշերամէջ գիշեր մ'եղաւ։ Առաւօտեան ժամ երկուքին (կէս գիշերն երկու ժամ անցած), անձրեւ տեղալ սկսաւ, հեղեղանման անձրեւ մը, զոր մրրկաթից ամպերը մինչեւ լոյս թափեցին։ Վրանն անբուսական եղաւ ուղեւորները պատսպարելու։ Կէնարվան և ընկերք սայլին մէջ ապաստանեցան։ Զիրքերն ենթելէ, և խօսակցութեամբ ժամանակ անցուցին։ Միայն հաղարապետն, որոյ կ

ւորի օրինական ձեւակերպութեանց նախադասութիւն չընծայել։ Այս յայտարարութիւնը կը հասկնանք այնպէս որպէս պարտինք հասկնալ իւր պաշտօնին պարտականութեանց դիտակցութիւն ունեցող ձեռնհաս և վստահելի մարմնոյ մը կողմէ եկած յայտարարութիւն մը։

Վերաքննութեան գործին մէջ մեր Քաղ. Ժողովը ալ մեծ դեր մ'ունի, նա կարող է մեծապէս դիւրացնել մեզ վերաքննութեան խնդիրը։ Յարակոյս չը կայ թէ երբ Ազգ. Վարչութիւն և Եւրոփոխանութիւն ազակցին իրարու, յանձամ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնն ալ քիչ միջոցի մէջ ի գլուխ կ'ելնէ, և մեր Վարչութիւնը քիչ անգամ կը հանդիպի արդի բացառիկ վիճակին օրինական դժուարութեանց։

Ես վստահ եմ նորընտիր Քաղ. Ժողովը կազմող տարերաց վրայ թէ խըզճի մտօք պիտի վարեն իրենց պաշտօնն ազգային շահուց պաշտպանութեան նկատմամբ, և հետեւաբար Երեսփոխանութիւնս կնճիռներու չպիտի բաղխի Վարչութեան հետ ունենալիք յարաբերութեանցը մէջ։

Ուրեմն ես և ընդ իս բազմաթիւ երեսփոխաններ գոհ և շնորհակալ ենք Քաղ. Ժողովէն և քաջայոյս ենք թէ այս Քաղ. Ժողովոյ պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ պիտի կարենանք յաջողութեամբ ի գլուխ հանել Ազգ. Սահմանադրութեան վերաքննութեան կարեւոր գործն։

(Երեսփոխանք ձայնակցելով Մէրկուրիւնն յայտնեցին)։

Ս. Փափազեան Եպ.—Քաղաքական Ժողովոյ յայտարարութենէն այնպէս կը դրեբեւ թէ Նուրեան Էֆէնտի պատասխանատու պիտի կանգնի այս Ժողովիս մէջ Վարչութեան ուղղուած հարցմանց և կամ եթէ հարկեցուցիչ պարագայ մը ստիպէ զինքը բացակայիլ իւր կողմէ ներկայացուցիչ մը պիտի կարդէ։ Այս գրութիւնը չդպծադրուելուն համար էր որ Նախորդ շրջանին մէջ ցաւալի միջադէպեր ունեցանք և Նիստեր եղան յորս Քաղաքական Ժողովոյ կողմէ գէթ մէկ անգամ մինուեցինք բացատրութիւն մ'առնլու համար ու չգտանք։ Կը փափագինք որ Կրօնական Ժողովն ալ կանոնաւորապէս իւր ներկայացուցիչն ունենայ այս Ժողովիս մէջ, վասն զի Վարչութեան բացակայութեամբ, արժանապատուութեան խնդիր կը ծագի երեսփոխանութեան համար և այդ իսկ է որ յաճախ յուզած է զվեզ և միջադէպներու առիթ տուած։—Տ. Մարտիրոսեանց։ Իշխրլեան։ Կրօնական Ժողովն իւր ընտրութենէն ի վեր իւր Դեր. Ատենապետը ներկայացուցիչ կարգած է արդէն Երեսփոխանութեան առիւ։—Թ. Նուրեան Եպ. (Ադենապետ Քաղ. Ժող.) Մեզի համար չէ թէ պարտականութիւն, այլ իրաւունք մը պիտի համարինք ամեն անգամ ներկայ գտնուիլ Ժողովիդ, նոր ոյժ առնուլ, ոյժ տալ հաղորդել խընդրուած բացատրութիւններն և հասկնալ Ազգին կամքը։

Վերաքննութեան Ազգ. Սահմանադրութեան։

Ժողովականք կրկին գոհունակութիւններ յայտնեցին, ապա Ատենապետ էֆէնտի Ժողովին հաղորդեց Ս. Պատրիարք Հօր հետեւեալ պաշտօնագիրն որ յանձնուած էր Մայր Դիւանին։

Պատուարժան դիւանիդ միջոցաւ մատուցինք արդէն Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովին մեր ջերմ շնորհակալութիւնն եւ գոհունակութիւնն այն ուղղութեան համար, զոր Ազգային Ժողովը իւր ներկայ նստաստաշրջանին բացմանն առթիւ հաճեր էր մեզ ուղղել, եւ որ ի իւր ազգասիրական ըղձից եւ խմաստուն խորհրդոց արտայայտութիւններով կնաստկոիզր Կեդրոնական Վարչութեան՝ իւր աջակցութիւնն։

Նոյն ուղղութեան մէջ Երեսփոխանական պատգամաւորի Ժողովը Սահմանադրութեան ինչ ինչ տրամադրութեանց վերաքննութեան պէտքն եւս յիշատակած եւ յայն ձեռնարկելու ժամն հասած համարելով՝ յանձնած էր մեզ խնդիրն ի յանգ հանելու համար հարկ եղած ձեռնարկութիւնն ընել, ըստ օրինի և շրջահայեաց խոհանակութեամբ։ Ազգային Ժողովոյ սոյն բաղձանաց եւ նոյնիսկ Սահմանադրութեան 99ՐԴ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն՝ այս քննութիւնը կատարելու համար հարկ լինելով ցանձնաժողով մը կազմել, արժան դատեցաք առաջարկել Պատգամաւորի Ժողովդ որ հաճի ձեռնարկել նոյն ցանձնաժողովոյ կազմութեան, որպէս զի անոր միջոցաւ սահմանուին փորձառութեամբ կարեւոր դատուած փոփոխութիւններն, անփոփոխելի պահուելով հիմնական սկզբունքներն, ինչպէս նոյն իսկ Սահմանադրութիւնն բացորոշակի կը տրամադրէ, եւ սահմանեալ փոփոխութիւնը Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ քննութեան եւ վաւերացման բովէն անցնելէ յետոյ՝ ներկայացուցին Բ. Դրան, եւ գործադրուին ըստ կայսերական հրամանի։

Ս. Նախագահի գրոյն ընթերցումէն յետոյ, Տոքթ. Թէբէտեան Եպ. յայտնեց թէ ինք եւս նմանօրինակ առաջարկ մը պատրաստած էր Ժողովին ներկայելու համար, սակայն հարկ չի տեսներ այլեւս, նոյն չկրկնելու համար։

Ատենապետ Եպ.—Ինչպէս Քաղ. Ժողովոյ յայտարարութենէն ալ տեսնուեցաւ, Սահմանադրութեան վերաքննութեան հարկն զգալի է և Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկն որ այդ հարկը կ'զդացնէ, կ'անցնի մեր յաջորդ նստի օրակարգն որպէսզի վերաքննութեան գործով զբաղելու համար առաջարկեալ ցանձնախումբն ընտրուի և խընդիրը գործնական ճանրու մը մէջ մտնէ իսկոյն։

Մ. Մել Էֆեն Եպ. դիտել տուաւ թէ լաւագոյն կը լինէր որ Վարչութեան Ս. Նախագահը փոխանակ Սահմանադրութեան ընդհանուր վերաքննութիւն պահանջելու, որոշակի ցոյց տար այն յօդուածներ որոց գործադրութիւնը դժուարութեանց կը հանդիպի։ Թ. Մերեմէտ-Էֆ Եպ պատասխանեց թէ Սահմանադրութեան բարեփոխումն արդէն իսկ այդ ճանրով միայն կրնայ կատարուիլ և թէ ընտրելի ցանձնաժողովն պաշտօնն է Ազգ. Ժողովին բերել խնդրոյ առարկայ լինելիք կէտերն։

Ս. Նախագահն.—Արդէն առաջարկութեանս մէջ «ինչ ինչ կէտեր» ըսուած է, որ պիտի բացատրուին, երբ խնդիրը վիճաբանութեան ենթարկուի։ գոհ եմ որ ազնիւ Երեսփոխանութիւնդ իւր բազմամեայ փորձառութեամբ ըմբռնած է այդ պէտքն և լուրջ կարեւորութիւն կուտայ խնդրոյն։ Իրաւ է թէ մասնակի քննութիւններ կատարուած են մերթ ընդ մերթ, սակայն առանց մեծական հանգամանք չունին, քանի որ կայս. կառավարութեան տրամադրման չեն ենթարկուած։

Այս գործը կարի սիրողական է. Վարչութիւնն իւր առօրեայ ընթացքին մէջ դժուարութեանց կը պատահի շարունակ, մինչդեռ սովորականն աւելի արագ գործելու պէտք ունի, վասն զի պէտք է գիտնաք, Երեսփոխան Տեարք, որ երեք չորս և մինչեւ իսկ հինգ վեց տարիէ ի վեր Վարչութեան սեղանին վրայ դիզուած մնացած խնդիրներ կան, առանձնորդական խնդիրներ, գաւառական խնդիրներ և այլք որք լուծման կ'սպասեն։

(Ժողովը համակերպելով Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկին, որոշեց, առաջնութիւն տալով անոր, յաջորդ նստի Օրակարգն անցնել Սահմանադրութեան վերաքննութեան խնդիրը)։

Հանրապետութիւն Կրօնական Ժողովոյ

Կրօնական Ժողովն իւր միամեայ համարատուութեան տեղեկագիրը տպել երեսփոխանաց բաշխած լինելով, որոշուեցաւ օրակարգն անցուցեալ դայն։

Այս առթիւ Ս. Փափազեան Եպ. դիտել տալով թէ նախորդ Քաղաքական Ժողովոյ համարատուութիւնը բերուած չէ Ազգ. Ժողովոյն, յիշեցուց որ եթէ տակաւին յապաղի, կրնայ պատասխանատուութիւն հրաւիրել։

Խորհրդարանական Ցանձնաժողով Հան Բարձրն պարտուց Երուսաղէմ

Ապա Ժողովն անցնելով Երուսաղէմայ պարտուց բարձման համար նախորդ նստի որոշման համաձայն կազմելի Ցանձնաժողովոյ ընտրութեան, Դիւանի կողմէ պատրաստեալ սրբագրելի ցանկի վրայն դաղտնի քուէարկութիւն կատարուելով, հետեւեալ կերպով կազմուեցաւ Ցանձնաժողովն։

(Թիւ քուէարկուաց 46)

Յարութիւն Էֆ.	Մերկէմզուլի քուէ	41
Յովհաննէս	» Նուրեան	» 41
Տ. Մատթէոս Եպիսկ.	Իզմիրեան	» 37
Սեդրակ Էֆ.	Մաքսուտեան	» 36
Կարապետ	» Սրվանեան	» 32
Սենեքերիմ	» Մանուկեան	» 29
Համազասպ	» Պալլարեան	» 28

Երբ ատենապետ էֆէնտի քուէարկութեան արդիւնքը ծանոյց Ժողովին Իշխրլեան Սրբազան յիշեցուց թէ ընտրեալ մարմինը պիտի կոչուի «Խորհրդարանական Ցանձնաժողով Երուսաղեմայ պարտուց բարձման» որպէս յայտնած էր ինք նախորդ նստի մէջ, իբր տեղեկաբեր, բացատրելով այդ մարմնոյ գործելու եղանակն և իրաւասութեան սահմանը։—Ժողովը համակերպեցաւ այս յայտարարութեան։

Խնդիր Ընծայարանի հաստատման։

Ժամը 4ն էր, երբ սկսաւ Ընծայարանի խնդրոյն վիճաբանութիւնն որ բաւական յուզեալ եղաւ։

(Կը յիշուի թէ Կրօն. Ժողովն 1884 փետր. 22 թուով առաջարկ մը բերած էր Ազգ. Ժողովին, յորում բացատրելով եկեղեցականաց վիճակի բարւոքման հարկն, որոշած էր մայրաքաղաքիս մէջ նախնեաց բանալ Ընծայարան մը ուր եկեղեցականութեան վիճակի փափագելի մարզուին և հրահանգուին յեկեղեցական գիտելիս և յուսմունս կարեւոր վիճակի իւրանց։ Կրօն. Ժողովն կը հաղորդէր միանգամայն առանձնակի ուսմանց ծրագիրն հինգ տարուան չրջանի բաժնուած, և Ընծայարանի ծախուց հայթայթման համար, առ ի չգոյէ այլ հաստատեալ, կառաջարկէր մայրաքաղաքիս թաղական տարեկան հասութիւնից համեմատ 3 առ 100 տուրք մը սահմանել։ Առաջարկին կից հաշուեցեալ էր կերեւէր թէ երեսուն երեք եկեղեցեաց հասոյթից 100ին 3ն առնելով, կը գոյանար 4179 ղրշի գումար մը, որոյ վրայ յաւելով դպրաց դասերէ առնուելիք 1000 ղրշի գումար մը, պիտի հաւաքուէր ընդամենն 5179 ղրշ։

Այս տեղեկագիրքդրուած էր Նախաձեռնութեան և Համարակալութեան դիւանաց, որոց առաջինն ինչ ինչ դիտողութիւններ բերած էր Ընծայարանի ուսմանց ծրագրին նկատմամբ, իսկ երկրորդն անգործադրելի կը գտնէր Կրօն. Ժողովոյ ցոյց տուած հասոյթի եղանակն, յայտնելով թէ Պատրիարքարանն իսկ մեծ դժուարութիւն կը կրէ Քանչէլերի տուրքը թաղերէն կանոնաւորապէս գանձելու։—Այս վիճակին մէջ կը ներկայանար ահա խնդիրն Ազգ. Ժողովին։)

Ս Փափազեան Եպ.—Ինական է որ եկեղեցականաց դաստիարակութեան հոգատարելու համար, դպրոցի պէտք կայ եւ դպրոցը դրամով կը հաստատուի։ Հետեւաբար այս խնդրոյն մէջ ուշադրութեան առնուելիք առաջին կէտն է հասոյթի միջոցը։ Համարակալութեան Դիւանն անպատեհ գտեր է Պոլսոյ եկեղեցեաց հասոյթներէն % ին 3 առնլու առաջարկն։ արդ, քանի որ Կրօնական Ժողովն ուրիշ աղբիւր ցոյց չիտար մեզ, ես կը կարծեմ թէ լաւագոյն է միանգամ նոր Քաղաքական Ժողովոյ կարծիքն առնուլ այս մասին եւ տեսնել թէ նա ևս դժուարին պիտի գտնէ առաջարկուած միջոցը, կամ աւելի դիւրին ուրիշ աղբիւր մը ցոյց պիտի տա՞յ։

Ինչ որ ալ լինի, Ընծայարանի հաստատման պէտքն անվիճելի է. Սահմանադրութիւնը պարտ դրած է Կրօնական Ժողովին վրայ եկեղեցականաց պատրաստել և երբ այդ նպատակաւ նա կուգայ մեզմէ դրամ ուզելու և մենք մերժենք, վասն իրաւունք կունենայ հրաժարելու։ Եթէ Համարակալութեան Դիւանն համակերպէր, խնդիր չպիտի ընէինք Քաղ. Ժողովին ղրկել, բայց քանի որ անգործադրելի կը նկատուի ցոյց տրուած միջոցը, Քաղ. Ժողովին դիմելու պարտաւոր ենք, անոր ալ կարծիքն առնլու համար։

Կ. Սէլիմեան Եպ. — Ես ալ մինչեւ մէկ ատենեան համամիտ եմ Փափազեան Էֆէնտիի առաջարկին, վասն զի որքան ալ որ չյիշատակեցինք մեր աղեկագրին մէջ, սա անհերքելի է թէ քանի որ խնդրոյն մէջ դրամական մասմը կայ, Վարչութեան Քաղ. Ժողովոյն բովէն անցնելու է այդ կէտը։ Ուստի կը կարծեմ թէ կրնանք նախ ընդհանուր կերպով վիճաբանիլ Ընծայարանի խընդրոյն վրայ և ապա հասոյթից հայթայթման եղանակն յղել Քաղաքական Ժողովոյ քննութեան։

Տ. Խաչէն Արքեպիսկոպոս Նուրպէկ (Ատենապետ Կրօն Ժողովոյ).— Ցեարք երեսփոխանք, Ընծայարանի խնդրոյն վրայ եղած դիտողութեանց պատասխանելու համար խօսք կ'առնում՝ ոչ միայն իբր երեսփոխան, այլ իբր ներկայացուցիչ Կրօնական Ժողովոյ որոյ հեղինակութենէն բղխած է այս խընդիր և որ ամանց կողմէ կը նկատուի այսօր իբր Քաղաքական Ժողովոյ ստորադաս մարմին մը, բան մը որ գլխովին հակառակ է Սահմանադրութեան Կրօն. Ժողովն այնքան ազատ է իւր գործառնութեանց սահմանին մէջ որքան ազատ է Քաղաքական Ժողովն։

Մեծ զարմանք կ'զգանք ուրեմն տեսնելով որ Կրօնական Ժողովէն եկած խնդիր մը իւր համահաւասար մարմնոյն յղել կ'առաջարկուի. բայց այսքան յառաջ երթալէ առաջ, պէտք է յիշել թէ այս ազգին գլուխը Կրօնական մ'է և ազգն իւր կրօնականներով է որ կը ճանչցուի Տէրութեան առջեւ, թէ այս ազգի անցեալն ու ներկայն յանձնուած են կրօնականաց եւ ապագան կախում ունի անոնցմէ, այս ամենը պէտք է լաւ նկատողութեան առնուլ, ա՛յ եթէ յօգուտ կրօնականաց այլ յօգուտ ազգին։ Երեսփոխական Ժողովդ պէտք չէ դէմ կենայ Կրօնական Ժողովոյ խնդրանաց, այլ ընդհակառակն պարտի ձեռք տալ անոր և դիւրութիւններ ընծայել...։

(Երեսփոխաններէն շատեր ընդմիջելով ատենական Սրբազանի խօսքը, դիտել տուին թէ Ժողովոյ մէջ ո՛չ այդ տեսակ դիտումներ յայտնուեցան և ո՛չ ալ ընդդիմութիւն ընելու տրամադրութիւն կայ, հետեւաբար թիւրիմացութիւն է այս տեսակ խնդիրներ յարուցանելն)։

Նուր-Պէկ Սրբ. (շարունակելով) Ո՛չ, սխալ ըմբռնում չկայ և ձեր խիղճն ալ կը վկայէ թէ քօղարկեալ ձեւով մեր առաջարկին դէմ խօսողներ եղան այս նպատակաւ։

Պէտք է որ խնդիրն իւր ամբողջութեամբ վիճաբանութեան ենթարկուի և ես պատրաստ եմ պատասխանելու ամեն հարցմանց։ Արդէն շատ խօսք եր. կարեցաւ, և եթէ այսպէս յուլիսին նկատողութեան առնուի ինչ որ վերոյ արարուաւ կը խնդրենք, կրնաք ըմբռնել թէ որքան կը կասին Վարչութեան գործերն։

Գալով Փափազեան էֆէնտիի առաջարկին, տարակոյս չունինք թէ Քաղ. Ժողովոյ մեր ազնիւ պաշտօնակիցք ամեն դիւրութիւն պիտի տան մեզ՝ Ընծայարանի ծրագրին գործադրման համար, ինչպէս տուած են իրենց նախորդք ամեն առթիւ, սակայն չենք կրնար ընդունիլ որ այս բանիս համար պայման դրուի Կրօնական Ժողովն ենթարկել Քաղաքական Ժողովին։

Ե. Նուրեան Եպ. (Ատենապետ Քաղ. Ժողովոյ)։ Կրօն. Ժողովոյ ատենապետ Սրբազանը նախ կուզէ մեր տրամադրութիւնն հասկնալ։ այս մասին կարծեմ և ոչ իսկ ապահովութիւն տալու հարկ կայ, քանի որ Վարչութիւնը կազմող երկու մարմիններս ալ համաձայնութեամբ և փոխադարձ օգնադակութեամբ աշխատելու յօժար ենք յօգուտ Ազգին։ Կէտ մը կայ սակայն, զոր հարկ է լուսաբանել։ Ընծայարանի առաջարկին նկատմամբ մեր կարծիքը լսել ուզեցը Կրօն. Ժողովը Քաղ. Ժողովին ենթարկել չի նշանակէր։ Ընծայարանի բացման հարկը կզգանք ամենքս ալ։ միայն, քանի որ խնդիրը անտեսական մաս մ'ալ ունի, ըսուեցաւ թէ վեղարէն դուրս, ֆէսով մարդ մ'ալ կրնայ զրաղիլ անով, սակայն աշխարհական ժողովոյ մը մասնակցութիւնէն տարբեր մեկնութիւններ հանել, արդարութիւն չէ։

Նուր-պէյ Սրբ. Ատենապետ էֆէնտիի ըսածները ճիշդ են. բայց պէտք է դրեալ թէ Կրօն. Ժողովը ատենապետ ման ալ սերտած է և այնպէս կը բերէ ձեզ խնդիրը։ Նախ և առաջ պէտք է սկզբունքն որոշուի յատենի երեսփոխանութեան, և ապա յղուի Քաղ. Ժողովին, նորա կարծիքն ստանալու համար։ Եթէ այսօր անտեսական մաս կայ ըսելով կուզէք խնդրին յետաձգել, ուրիշ բան չէք ըներ, այլ եթէ մերժել մեր ծրագիրն (Ընդմիջումներ զանազան նստարաններէ—երեսփոխաններէն յատեր կրգոչեն թէ սխալ կը մեկնէ Ժողովոյ կարծիքը—ատենապետն Սրբազան կը շարունակէ) Ընդունեցէ՛ք նախ սա սկզբունքը թէ իւրաքանչիւր թաղի եկեղեցոյ հասոյթներէն մաս մ'առնուլ պէտք է Ընծայարանի հաստատման համար, և թո՛ղ գործը մնայ քանակութեանը վրայ և երբ ուզէք տպատէք Քաղ. Ժողովոյ կարծիքն առնուլ այդ. մասին գուցէ փոխանակ 100ին 3ի, 100ին 1, 2, կամ 10 պիտի տայ։—Ս. Փափազեան Եպ. Գուցէ բնաւ չպիտի տայ և վանքերու եկամուտները ցոյց պիտի տրուին, որք երեսի վրայ թողուած են։

(Ժողովականք յամենուստ կը կրկնեն իրենց դիտողութիւնները թէ Դեր. ատենապետն եղած առաջարկը տարբեր ուղղութեամբ կը մեկնէ)։

Կ. Սէլիմեան Եպ. — Ո՛րչափ փափագելի էր որ Կրօնական Ժողովոյ ատենապետ Սրբազանը կանխակալ կարծեօք չխօսէր և խնդրոյն վրայ բոլոր կարծիքները լսելէ յետոյ, ըստ այնմ պատասխաներ, որով վիճաբանութիւնն ալ արդիւնաւոր ճանրու մը մէջ կը մտնէր։—Նուր-Պէյ Սրբ. կը կրկնէ իւր եղբայրացութիւնը թէ նախ պէտք է սկզբունքն ընդունիլ յատենի Ազգ. Ժողովոյ և Կրօնական Ժողովոյ ցոյց տուած հասոյթի եղանակը նկատուելու առնլէ յետոյ, ուրիշ աղբիւրի դիմել)։

Ե Մէրեմէտ-Էֆ. — Կարծեմ չեմ մեղադրուիր եթէ ըսեմ թէ մարդուս համբերութիւնը կը հատնի վերջապէս, երբ կը տեսնէ որ անենապարդ խընդրոյ մը տարբեր դէպ տալ կ'ուզուի, և այս մանաւանդ պաշտօնական անձանց և անոնց կողմէ որք առաջարկութեան տերերն են, որք օրին մէջ պատերազմ մղելու չափ յառաջ կ'երթան և այն տեսակ սկզբունքներ կը կրկնեն որոց պատասխանելու համար պէտք է բոլորովին չեղիլ խնդրէն. ուստի չպիտի պատասխանեմ այդ կէտերուն։

Գալով բուն խնդրոյն, Փափազեան էֆէնտիի առաջարկը սխալ ըմբռնուած կ'երեւի, նա չըսաւ երբէք թէ Կրօն. Ժողովը Քաղաքական Ժողովոյ իրաւասութեան ներքեւ է, այլ պարզապէս առաջարկեց բերուած ծրագրին մասնական մասը Քաղ. Ժողովին ևս յղել քանի որ յառաջագոյն նախաքննիչ դիւանի մը յղուած էր, առանց ասկից հետեւելու թէ Կրօնական Ժողովն ենթարկեալ է այդ դիւանին։

Կ'ուզենք դիտալ թէ արդեօք մեր եկեղեցեաց հասոյթից մէկ մասը գըբաւելո՞ւ խնդիր է այս թէ ընծայարանի հաստատման խնդիր։ ոմ՛է այս տեղ ընծայարանի հաստատման դէմ խօսողը, թէպէտ եւ անոր հաստատման ձեւի մասն իսկ վիճաբանութեան պէտք է ենթարկուի։ Գոհ ենք որ մեր Կրօնական Ժողովը կ'զգայ այսպիսի հաստատման մը պէտքը, բայց կը ցաւինք որ յայտնուած կարծիքները տարբեր կերպով կ'ըմբռնուին։ Ազգ. Ժողովս ինչպէս կրնար գիտնալ թէ մեր եկեղեցեաց ո՞րն իր հասոյթները կաւելցնէ եւ ո՞րք անբաւական են ծախուց, թէ ի՞նչ չափով ի հարկին կրնայ առուիլ անոնցմէ եւ թէ մէկ մասին պակսելովն ի՞նչ հետեւանք կը ծագի։ Տարակոյս չիկայ թէ գրամական այս խնդրոց մասին նոր Քաղաքական Ժողովոյ խորհուրդ պէտք է հարցնենք. անհրաժեշտ գործողութիւն մը՝ որոյ պէտք ունինք այնպ՛ս որպէս եթէ Քաղաքական Ժողովն հաւատալեաց խընդրոյ մը վրայ առաջարկ մը բերեր մեզ, Կրօն. Ժողովին պիտի դիմէինք առանց ենթադրելու թէ առաջինն տարագասեալ է վերջինն։—Տ. Մարտիրոսեանց Եպիսկոպոս Իզմիրեան (Ենդամ՝ Կրօն. Ժողովոյ) Անդրան Տարտարութեամբ չեմ ներկայանար խնդիրը պարզելու պատկ. Ժողովիդ, որքան Տարտարութեամբ բերաւ Փափազեան էֆէնտի դիւր առաջարկ։

Նախ խնդիր է գիտնալ թէ ինչո՞ւ Կրօն. Ժողովը մայրաքաղաքիս թաղերու հասութիւից 0/0ին 3ն առնուլ կ'ուզէ Ընծայարանի ծախուց համար և ուրիշ աղբիւրի չի դիմեր։ զո՞վ պիտի կրթէր հոն եթէ ո՛չ այդ եկեղեցեաց վրայ ձեռնադրելի քահանայներ միայն։ Ինչպէս որ ամեն թաղ կը հոգայ իւր եկեղեցւոյն և դպրոցին պիտոյքը, նոյնպէս և պէտք է հոգ տանի իւր քահանայն հայցնելու և այդ ծախուց համար բաժին մը հանէ եկեղեցւոյ Հաստատենքն։

Խնդիրն հիմէն քննելով, այս Ընծայարանի առաջարկը նոր չէ. 1863ին, երբ սահմանադրական առաջին Վարչութիւնը կազմուեցաւ, հոգելոյս Ներսէս Պատրիարք՝ որ այն ժամանակ Կրօնական Ժողովոյ ատենապետն էր, Ընծայարանի բացման առաջարկը բերաւ այս Ժողովոյս, այն ատենն ալ ըսին թէ խնդիրը դրամական կողմ մ'ունենալով Քաղաքական Ժողովին յղուելու էր, և ահա քանի՝ կու տարիներ անցան ու տակաւին անգործադրելի կը մնայ այդ ծրագիր ու գժուարութեանց կը բաղխի։ Ներսէս Պատրիարք թէպէտ մասամբ ի գործ դրած էր զայն, սակայն կէս միջոցներ ունենալով իւր ձեռք, չէր կրցած լիովին նպատակին հասնիլ։ Այժմ կանգնք ձեր լուրջ ուշադրութիւնն հրաւիրել ներկայ առաջարկի վրայ որոյ նպատակն է իւրաքանչիւր թաղին քահանաներ պատրաստել։ Դիտողներ եղան թէ գուցէ եկեղեցեաց հասոյթները չյատկացուին Ընծայարանի ծախուց, այդ միջոցը ցոյց տրուած է սա մտածմամբ որ քանի որ ամեն թաղ իւր եկեղեցւոյ հասոյթը կը յատկացնէ թաղին ազգայնոց կրթութեան, բանաւոր է որ անկից բաժին մ'ալ հանէ իւր քահանայն հայցնելու և զայն դատարարելու համար։ Այսու հանդերձ, ինչպէս ըսած ալ ենք մեր գրոյն մէջ, Կրօնական Ժողովս գոհ պիտի մնայ, եթէ պատկ. երեսփոխանութիւնդ կարենայ ցոյց տալ մեզ աւելի տպահով հասոյթի մը, որպէս զի փութով գործադրութեան դրուի Ընծայարանի հաստատման առաջարկն։—Ս. Փափազեան Եպ. Ես այն երեսփոխաններէն եմ որք եկեղեցական հասոյներու պէտքին վրայ շատ ընդարձակ խօսած են այս բեմիս վրայէն։ Կրօնական Ժողովը միմիայն Պոլսոյ թաղերուն համար քահանայ պատրաստելու առաջարկ մ'է որ կը բերէ մեզ, մինչ Համարակալութեան Դիւանն յառաջ գնացած է վարդապետ հայցնելու խնդիրն ալ ըմբռնելով այդ ծրագրոյն մէջ։ Ըսել է թէ երեսփոխանութեան կողմէ ամեն տրամադրութիւն կայ պէտք եղած ազակցութիւնն ընծայելու մեր Դեր. պաշտօնակցաց, միայն թէ անգամ մը որ Կրօնական Ժողովն այս ատեանը բերաւ իւր առաջարկն, ինչպէս որ նախաքննիչ դիւանի մը զրկեցինք զայն, այնպէս ալ կրնանք մեր նորընտիր Քաղ. Ժողովոյ կարծիքն առնուլ դրամական մասին համար, առանց օրինաւորութենէ չեղած լինելու։

Եւ ես կը խնդրեմ մանաւորապէս որ, ինչ ալ ըլլայ ժողովոյս որոշումն այս մասին և վարչական ո՛ր մարմնոյն ալ յղուի Ընծայարանի առաջարկն, ամենէն աւելի հոգ տարուի գործադրութիւնը փութացնել, վասն զի վարդապետի շատ պէտք ունինք։

(Թէպէտև թէ Կրօնական Ժողովոյ Դեր. ատենապետն և թէ բազում երեսփոխանք խօսք ուղած էին, սակայն Ատենապետ էֆէնտի յիշեցնելով թէ Ժողովոյ փակման ժամը լրացած էր, յայտնեց թէ վիճաբանութեան շարունակութիւնը կը մնայ յաջորդ նստին և մինչեւ այն ատեն Քաղաքական Ժողովն ալ ժամանակ կունենայ իւր կարծիքը բերելու Ընծայարանի խնդրոյն նկատմամբ)։

Յաջորդ նիստը պիտի գումարի երկու շաբաթէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Ազգ. Ժողովոյ նստէն յետոյ, Քաղաքական Ժողով գումարուելով ընդ Նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Նուրեան էֆէնտիի, մինչեւ երեկոյ զբաղեցաւ գլխաւորաբար Կեդր. Վարժարանի, Ներսէս Վարժապետեան Ուսումնարանի և Թադ. խարհրդոց կազմութեան խնդիրներով։

Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ Աշխատ շաբաթաթերթին որ Ռուսիոյ Ներքին գործոց Նախարարութեան հրամանաւ գրած էր 1884 Նոյեմբեր 8ին, վերսին սկսած է հրատարակուիլ Նախկին ծրագրով և աշխատակիցներով։ Առաջին թիւն, զոր ստացանք այս առաւօտեան թղթաբերով, ճոխ պարունակութիւն մ'ունի։

Զալաթիոյ եկեղեցւոյն վրայ ծեռնարկելի քահանայից խնդրոյն հանար երկխօսութիւն մը Զալաթիացի ազգայնիք Քաղաքական Ժողովոյն ներկայանալով յայտնուելուն թէ իրենք սահմանադրաբար ընտրեալ թաղ խորհուրդ մը չունին, հետեւաբար չեն ընդունիր որ թաղային Ցանձնաժողովոյ ցոյց տուած անձինք քահանայ ձեռնադրուին, մանաւանդ թէ իրենք առ այժմ քահանայի սէջաք չունին։

Քաղաքական Ժողովն հարկ եղած պատասխանը տուաւ յիշեալ ազգայնոց որք մեկնեցան Ժողովէն կերեւի թէ ոչ այնքան գոհունակութեամբ։

Քուրուեան Կարապետ աղայի կողմէ կրտակի մը խնդրոյն առթիւ Հոգելոյս Ներսէս Ս. Պատրիարքի դէմ բացուած դատ, որ այժմ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր դէմ պիտի շարունակուի, չորեքշաբթի օրը տեղի չունեցաւ, փաստաբան Եօրտանեան էֆէնտի նոյն օր բանաւոր պատճառաւ մը դատարան ներկայանալ չկարենալուն պատճառաւ։

Հետեւաբար յառաջիկայ շաբաթ օրուան յետաձգուած է դատը։

Ամենահաստատ աղբիւրներից տեղեկանում ենք, որ Մոսկվայում ապրող մեծապատիւ Պ. Յովհաննէս Յովհաննեանը խնդիրը է մտադրել տերութեանը, որպէս զի Բարձրագոյն թոյլատրութիւն շնորհուի ընծայել իւր Թիֆլիսի քարվանսարան տեղւոյս կառուցած Ս. Ստեփաննոսի անապատին, այն պայմանով, որ դորա եկամուտները գործ դնուին բացառապէս յանուն իւր ժառանգ հիմնած Մարիամեան օրիորդական դպրոցի նիւթական ապահովութեան համար։ Ինչպէս մեզ հաղորդում են Պետերբուրգից խնդիրը ներքին գործոց Նախարարութենից անցել է արդէն Նախարարների Ցանձնաժողովը, և չուտով լսելու ևս սասակ։ Յովհաննեան հոյակապ քարվանսարայ, մեր քաղաքի ամենագեղեցիկ զարդը, հրդեհից յետոյ նորից կոսուցուեցաւ մի քանի տարի առաջ։ Այդ չինութիւնը, որ աւելի քան 3 0,000 ռուբլի (գրեթէ 33,000 0 մ. ոսկի) արժէ, նոյն իսկ այժմ, երբ անշարժ կալուածների եկամուտները այնքան ընկել են, տալիս է տարեկան մօտ 22,000 ռուբլի։

(Աշխատ.)

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իմիթիոյի ոսկեգէն շքանչանը տրուեցաւ Ա. Յոլնի կուսակալ Նաշիտ փաշայի։

Ընդհանուր Պատուց Վարչութեան անօրէն Պ Օպուանօ՝ որ Բէյթի ընկերութեան անօրէն անուանած է, իւր նոր պաշտօնի գլուխը չանցած կ'զբաղի պատրաստելու Ընդհ. Պատուց Վարչութեան 1884 մարտ 14էն մինչեւ 1885 մարտի տարեկան տեղեկագիրն, որ մանրամասն գործ մ'է և տասնեւհինգ օրէն լոյս կը տեսնէ։

Պ. Օպուանօ որ իւր նախորդ պաշտման մէջ տարեկան 2000 ոսկի թոշակ պիտի ստանար, իրրեւ Բէյթի տնօրէն պիտի ստանայ 3000 ոսկի։

Ընդհանուր Պատուց տնօրէն Պ. Օպուանօի յաջորդելու համար երեք ընտրելիք կան, մին է Պ. Շմիթ, երբեմն Օսմ Պանքայի պաշտօնատար և յետոյ Արեւելեան Ռումէլիի Երմտական տնօրէն, որ այժմ Ազգ. քանդրիոյ քաղաքին մաքատան տնօրէնն է։ Երկրորդն է Պ. Նոպլէ՝ քարտուղար Ընդհանուր Պատուց Վարչութեան։ Երրորդ ընտրելին՝ որ ամենէն աւելի հաւանականութիւն ունի, է Սէլիմ Մէչմամէ էֆէնտին, որ Մարանի է ազգաւ եւ նոյն Վարչութեան դեր-տնօրէնի պաշտօնը կը վարէ այժմ մեծ յաջողութեամբ։ Մէչմամէ էֆէնտիի մասին միակ դժուարութիւնը սա է թէ Եւրոպացի չէ։

Այս պարագայից մէջ Պ. Օպուանօի յաջորդին ընտրութիւնը կրնայ ժամանակ մը յապաղիլ։

Երթական նախկին նախարար Միւնիֆ փաշա բոլորովին ապաքինած է իւր հիւանդութենէն։ Ն. Վոսմանիթիւը բժշկոյ խորհուրդ հարցուցած լինելով թէ պէտք ունի՞ Եւրոպոյ ջերմուկներն երթալու, Տոքթ. Զամպաքօ յայտներ է թէ հարկ չկայ և թէ Միւնիֆ փաշա շաբաթաթ չունի, ինչպէս կարծուած էր ի սկզբան։

Մեխիտարի Բէժիի վարչութիւնն այս օրերս պիտի հրատարակէ իւր միամեայ հաշուեցոյցն, յետ որոյ հրաժարեալ մնացին Պ. Լէնկ վերջնապէս պիտի թողու զիւր պաշտօն։

Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմն՝ հրամանատարութեամբ Տիւբէրէ դեր–Ծովակալին, Ոնէանիկի առջեւ հասեր է հինգշաբթի առաւօտ և այսօր կը մեկնի անտի ի Պիրէն։

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, թատրոնաց ընդհ. տնօրէն Հիլմի էֆէնտի ասկէ առաջ 12 յօդուածներէ բաղկացեալ ծրագիր մը մատուցած էր Քաղաքապետութեան, առաջարկելով այն միջոցներն որք պէտք է ձեռք առնուին երբ յանկարծ թատրոնի մը մէջ հրդեհ ծագի։

Քաղաքապետութիւնն այդ ծրագրոյն պարունակութեան մասին իւր հաւանութիւնը տուած լինելով, գործադրութիւնն հրամայուած է առ որ անկէ։

Երէկ, Պոլսոյ պատժական ատեանը բոլորովին անմեղ արձակեց հինգ ամբաստանեալներ որոց երկուքն ութ ամսէ և երեքը վեց ամսէ ի վեր բանտը կը գտնուէին։

Ռուսական վաճառաբարձ նաւուց ընկերութեան ընդհ. տնօրէն Պ. Վան տէր Ֆլիթ երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

Էլ Հաֆայէթ (ձշմարտութիւնք) անուն արաբերէն չաբաթաթերթ մը սկսաւ հրատարակուիլ մայրաքաղաքիս մէջ խմբագրութեամբ Եահեա Սէյլամի էֆէնտիի։

ՀԵՌԱԳՐԱՎԱՅՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՆՕ ՀԱՎԱՍ

Փարիզ, 31 յուլիս

Պ. Քլէմանսոյի մէկ ճառէն յետոյ որ կը հերքէր Պ. Ժիւլ Ֆէրրիի ատենախօսութիւնն, Երեսփոխանաց ժողովը բուէարկեց Մատակասկարի արշաւանաց համար խնդրուած վարկերը։

Մարսիլիա, 30 յուլիս

Հնտահատի ոչ մէկ դէպք պատահած է ասա, ուստի չհասկցուիր թէ ի՞նչ պատճառաւ Յունաստան զգուշական միջոցներ ձեռք առած է Մարսիլիայէն եկող նաւուց համար։

Լոնտրա, 31 յուլիս

Սըր Տ. Ուոլֆ յառաջիկայ շաբթուս Պոլիս պիտի երթայ։

Մատրիտ, 31 յուլիս

Վերջին ցուցակէն կը տեսնուի թէ ամբողջ Սպանիոյ մէջ օրն 3168 հոգի կը բռնուին քոլերայէ, որոց 1232ը կը մեռնին։

Փարիզ, 31 յուլիս

Կառավարութիւնը կը հերքէ քոլերայի երեւումն ի Մարսիլիա։ Հրամայած է փընտրել և դատել այդ սուտ զրոյցներուն հեղինակները։

Ա.թէնք, 31 յուլիս

Սեբաֆեանաց ժողովն յետաձգեց իւր նիստերն մինչեւ հոկտեմբեր, ելմուտցյոր եւ Տէլիեանիի նախարարութեան ծրագիրը կապող ամեն օրէնքները քուէարկել յետոյ։ Ելմուտցյոյին բացը պիտի գոցուի գանձատոմսիներ հանելով և վերջին փոխառութեան մնացորդով։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱՀԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղահաթիա, 20 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ պանքայի)	.....	111
3 » » » (վճռելոյն)	.....	110 3/8
3 » Բարլ, » » (պանքայի)	.....	22 72 1/2
» » » (վճռելոյն)		22 80

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՀԵՒԵՂԵՐՈՅ

Օսմանեան Բանկայիտ

Դահեկան

Նորէկ երեկոյ գոց.	(Մեսց. D. Սէրի	17 33
Պարսային գոցուածքն վերջը	»	17 34
Բերայի մէջ	»	17 35 1/2
Առաւօտուն բացուելա	»	19 36
Բարձրագոյն գին	»	17 35 1/2
Նուազագոյն »		17 36
Կէս օրին		— —
Փոխառութիւն 1838	Ա. Սէրի	Գ. Կ. Ա. Ո. 31 20
» 1862)		
» 1860)		
» 1863) Բ.	»	18
» 1872)		
» 1865)		
» 1869) Գ.	»	17 35
» 1873)		

ԻՆԻՖԻՖԷ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ

Երէկ իրիկուն գոցուածքս	72 25
յս առաւս բացուածքս Գ. Կ.	73 32 1/2
Կէս օրին	73 32 1/2

ԲԱԺՆԵՏՈՒԹԻՒՆ

Սօրիէթէ ժամերով	Գ. Կ.	Ա.Դ.Լ.Ր. 3 22
Քրեմի ժամերով	» »	Օ.Մ. » 6 30
Պանք տը Գոնս	» »	» » 4 30
Սօս. Շանժ է վայէօր	» »	» » 3 30
Թրամուէյ	» »	» » 295
Բուժվելի երկաթուղի		Ֆր. 42 75
Օպլիկատիոն տը Բրիորիթէ		» —
Բատիեթուղի Լաւրիսմի		» 60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 31 Յուլիս, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Ադգլ. քօնսոլիտ		99 7/8
Օ.Մ. » Սէրի Դ.	բացուածքս	16 1/4
» » »	գոցուածքս	16 1/4
» » »	Ա.	32
» » »	Բ.	18
» » »	Գ.	16 1/4
Թէօման 1871		—
Փոխառութիւն 1877		81 1/2
Պանք Օթօման		11
Ռուսական փոխառ. 1873		92 3/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)		65 3/8
» առանձն. (բրիմիէ)		87
Տպրա Պանիէ		63
Տօմանիալ (փոխառ. Բոչիլա)		84 1/4
Հանգարտական զարտաղուղթ 4 0/0		— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		25 37 1/4

ՏՕՔԹԷՕՌ Ռ. ՌՕՊԷՆՍՕՆ

Երիտասարդ Բէժիկը՝ որ քանի ծանօթ է հասարակութեան իւր առողջաբանական հրատարակութեամբ, եւ որ մեծ փոքրաութիւն մը ստացած է հիւանդանոցայ մէջ իւր ծառայութեամբ՝ իւր բնակարանը փոխագրած է

ԿԷՏԻԹ-ՓԱՇԱ, ՄԻԽԱԷԼԻՍ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 4

տունը՝ ուր կ'ընդունի իրեն դիմող ամեն տեսակ հիւանդները։

Նաեւ կուրծքի, Ստամոքսի և Աղեաց հիւանդութիւններով կ'զբաղի մասնաւորապէս։ Բէյքտրանութեամբ և Շոգիներով նոր տեսակ գարմաններ և Ստամոքսի լուացումը կը գործադրէ ի գոհութիւն իւր յաճախորդաց։

Ուրբաթ օրերը ժամն 6 էն 10 ձրի կը գարմանէ աղքատները իւր տան մէջ։

«ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ»

Այս անուամբ Արփիարեան գրքոյկ մը հրատարակեց, որու մէջ կը գտնենք երեք սրտի վէպիկներ, զորս Մ–ոյի և Աբէ–Եէի մէջ կարդալու հաճոյքն ունեցած էինք արդէն։

Իրենց առաջին երեւման ժամանակ, ամէն ոք սլաք մ'արձակեց, երբեմն սուր, երբեմն ալ մինչեւ իսկ թունաւոր, թէ՛ հեղինակին և թէ՛ իւր գործին դէմ։

Ապաքէն, շատ անոյշ բան է ամբարտաւան մը ըզկտել։ Արհեստին մէջ ճերմկցած գրագէտներ, որոնք Վ. Հիւկօյի անուան վրայ միայն կերդնուն և Հայկ Դիւցազն կը կարդան,—շատ բարձր, ամպածածար տաղանդներ—ափրեն քրտինք մտան համոզելու զմեզ և հաւատացնելու թէ Արփիարեան ամէն բան գիտէ, իրաց առեալ հայերէն լեզուն։ Հրապարակին վրայ գըտնուած այն միւս բանահիւսներն ալ, որոց ամէն մին լուսնի վրայ ոտանաւոր մ'երկներով սկսած է, սրտաչարժ բարեգթութեամբ մը կ'ուզէին, այո՛, տեսնել անոր վրայ քանի մը տեսակ ձիրքեր, բայց կը պակսի եղեր բանաստեղծական հոգին, տուրք մը որ ինչպէս գիտենք սակաւուց կը շնորհուի։ Ի՞նչ մ'ղը որ Արփիարեան միայն կոչեցեալ մ'է այս մասին և ոչ ընտրեալ։ Ա՛խ, թէ Մուսայից շնորհքն իւր վրայ ալ իջած ըլլար։

Իսկ մարդկային ցեղին առ հասարակ և իմաստասիրի Հայոց ազգին բարոյականացման համար խորհողներն ալ, օրանք, մեր բախտէն, կարծուածէն ասելի յոգնաթիւ են մեր մէջ, գլուխնին յուսահատութեամբ թափուելով կը նղովէին այն սեւ օրն ուր Աբէ–Եէի վարչութիւնն, անբացատրելի տկարութեամբ մը, թոյլատրեց որ լոյս տեսնեն այդ դատապարտելի նորավէպները։ Խնդիր մ'է, և մեծ, կարեւոր խնդիր, մայր մը առանց ահուդողի պիտի կրնա՞յ արդեօք սեսնել որ աղջիկն առնէ կարդայ զանոնք։ Ի՞նչ հոգ, ի՞նչ մտմտուք, խաղաղութիւնը վերացաւ ընտանիքներու մէջէն։

Ահա, այսպիսի գատողութիւններ լսեցինք, գրեթէ ամէն կողմէ, մինչեւ իսկ Իզմիրէն։ Գանգատ նամակի մը ձեւին տակ հասաւ առ վարչութիւնն Աբէ–Եէի։ Այսքան լեզի և չարակամ յարձականց առջեւ, Արփիարեան պիտի վհատէր, պիտի խրտակէր գրիչը, եթէ մարթը քիչ մը զգայնութիւնն արդէն կորուսած չըլլար։ Շնորհիւ այն տաքն ու պղտին որ կը փչեն իրեն դէմ, քանի մը տարիներէ ի վեր, սկեպտական մ'է դարձած, մինչեւ ոսկերքը ծուծը։

Այս հեշտ ու գործնական փիլիսոփայութիւնը կը ներէ իրեն ծիծաղիլ իւր կծու քննադատներուն վրայ, շատ չհաւատալ անոնց անկեղծութեանը, և անայլայլակ անգորրութեամբ մը քարոզել թէ աշխարհիս վրայ միայն Ամերիկացիք խելք ունին,—ինչո՞ւ, որովհետեւ այդ մարդիկ հասկըցեր են թէ լուագոյն է թշնամեաց քան թէ անտարբերներու մէջ ապրիլ։ Մարդկային էակն այնքան ունայնասէր է որ չունդն ու ադմուկն օրքան որ ալ քիչ անոնքպատ ըլլան, ախորժելի բան մ'ունին որմէ զուրկ է լռութիւնը։

Այսպիսի սկզբունքով մը մարդս տեսէք մինչեւ ո՞ր կերթայ։ Թէ ի՞նչ բարոյականութիւն ունի այս վարդապետութիւնն, հոս առ այժմ խնդիր չընենք, այլ փութամ յայտնել թէ Արփիարեան, հակառակ ստացած նախատինքներուն, մեծ անդրդուելի և անվկանգ, և հաստատուելու համար ոչ միայն իրը փայլուն քրոնիկագիր, այլ իբրեւ մատենագիր, որ գործոցը հատորները թուելու միշտ պարկեշտ մարմնի մը կ'ղդայ անշուշտ, —երաւ նորէն ի լոյս հանեց իւր վիպասանական փորձերն, որոնք պարզաբար իրենց տեսակին մէջ փոքրիկ գոհարներ են։ Հերկնակ մը ի՞նչ քաղութեամբ ալ սպառազինեալ ըլլայ, կարելի չէ սակայն որ չցանկայ դրուատոյներ ունենալ։ Մարդուս հոգին նամանաւանդ փառաց ծարաւի է։ Եւ, Արփիարեան, եթէ ոչ թշուառայեղ, գէթ տրտում տըխուր չանցնելու համար իւր օրերը, ունեցաւ ինքն եւս իւր գովաբանները, և որ լաւագոյն է, և որ փաղաքշական է, կանանց դասուն մէջ։ Կիներն երբ բերդի հետ են, կրնաս արանց կռնակդարձնել։ Ես չեմ զարմանար որ գեղեցիկ ու փափկամիտ սեռին մէջ յաջողութիւն կը գտնեն այս նորալուրք։ Նուրբ, մտացի, քիչ մ'ալ բանաստեղծական ըլլալ, ոչ չատ, ահա ինչ որ կը սիրեն կանայք։ Այս սոսկապէս գաղդիական բարեմասնութիւնները հեղինակին վրայ շնչարելու համար, պէտք է որ մարդս միայն Հայկ Դիւցազն և նմանօրինակ գործեր միայն կարդացած ըլլալով իրեն համար թանձր և ծանր ճաշակ մը ստեղծած ըլլայ։

Այժմու ժամանակաց գեղեցկագիտութեան օրէնքները տարբեր են։ Վոլթէռ հէնց իւր ատենէն (Քանդիդի մէջ) սկսած էր զՀոմերոս գերազանցաբար քնարեր գտնել։ Անկէ ի վեր, շատ աւելի յառաջ գնացին մարդիկ ճաշակի խնդրոյն մէջ, և նոյն իսկ Վոլթէռի բազմահատոր գործերէն, թերեւս լեզուաւ բրած բարոյութիւնը միայն մոռացումէն ազատեցան։ Բայց կ'երեւի թէ, մեր գրագէտներն որ Տելիմամ և Նուսմա Ոմմկիլիոս հրաշակերտներ կը համարին, չեն կատարած տակաւին իրենց բարեշրջումը։ Ուստի շատ հասկանալի է որ այդ յարգելի տաղանդներն որք տաղտկալի ըլլալու համար ամէն հնար ի գործ կը դնեն,—զորօրինակ երկար պարբերութիւն, աններգաշնակ և փքոցուռոյց խօսքեր, մտշած հինցած գաղափարներ, անբնական բանաստեղծութիւն, հեգնական ոգւոյ բացակայութիւն, — խոժոռ խոժոռնային յանդուգն երիտասարդին վրայ որ կը ձեռնարկէ հայ լեզուին նոր կաղապար մը տալ, ընդունակ ընել զայն սիրուն, նրբին և հանճարեղ զրուցատրութեանց։ Խառնել իրականութիւնն և բանաստեղծութիւնն այնպիսի չափաւ մը որ մին միւսը չխեղդէ, ահա այն հրաշալի սրուեստն ուր հասած է է այսօր Ալ. Տօտէ։ Արփիարեանի ալ սրտին վարպետը Ալ. Տօտէ է, որոյ ամէն վէպերը կարդացած և խնամով քննած է, սնունց տարօրինակ յաջողութեան գաղտնիքը թափանցելու համար։ Այսպիսի վարպետով մը շատ հեռուն կարելի է երթալ։ Բայց ինձ կը թուի թէ հիմու հիմա, Արփիարեան աւելի կը մտնեայ Կ. Տրօղի, որ նրբամտութիւնն ինքն իսկ է։ Սակայն ուր որ ալ յանգի, պէտք է ըսել, առանց վախնալու թէ սուտ մարգարէի տիտղոսն յետոյ մեզ չնորհէն, թէ Արփիարեան պիտի գրաւէ վերջի ի վերջոյ մեր մէջ իսկատիպ և տաղանդաւոր վիպասանի մը գիրքը։ Ասոր համար իրեն միայն մի բան պէտք է, յարատեւել իւր հետեւած մեթոտին մէջ որ է խնամով գնել մարդերն և իրերն իրենց ամենօրեայ շարժմանց մէջ, երեւակայութեան խենդուկ թռիչները զսպել և ջանալ գտնել իւր գաղափարն յայտնելու համար էն կորուկ և էն բնական ասացուածքը։

ՇԱՀԷՆԱԶԱՐ

ՔԱՆԻ ՄԸ ԹՕՍՔ

ԹՈՒՐՔ ԼԵԶՈՒԻՆ ՎՐԱՑ ՎԵՐՋԻՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ

Ֆրանսերէնէ ի թուրքերէն երկհատոր Բառգիրք Մէհմէտ Շիւքրի և Միքայէլ Աշճեան էֆէնտիներու։ Տպագրութիւն Արամեան–Պաղտասարեան։ — Թուրքերէնէ յանգիլերէն բազմահատոր Բառգիրք Պ. Ճ. Ռէտհաուզի, տպագրութիւն Պոյաճեան։

Ա.

Այս Բառգրոց ո՛չ մին Հայոց համար չնուռած է։ բայց հայ ուսանողներ ու լեզուագէտներ կրնան մեծապէս օգտիլ անոնցմէ։ Թէպէտ թուրք լեզուն հայ ժողովրդեան մեծամասնութեան համար պետական լեզու մ'է, բայց նոյն լեզուի ո՛և է կանոնաւոր Բառգիրք չկայ Հայոց համար։ Արտասովոր եռանդեամբ մը իրարու ետեւէ կը հեղինակուին Ֆրանսահայ Բառգիրքներ,—Աւգէրեան Բառգիրք, Նորայրեան Բառգիրք, Նուպարեան Բառգիրք, Գալֆեան Բառգիրք, և չգիտենք թէ տարին չբոլորած տակաւին ո՛րչափ լեզուագէտներ պիտի ելնեն զզգալի պէտք մը նուռլ, ստուարատոր և մեծածախս Բառգիրքներ յօրինելով որք նպատակ ունին Ֆրանսերէնի ուսումը դիւրացնել Հայերու։ Բայց թուրքերէնի ուսումը դիւրացնելու պէտքին վրայ մտածող չկայ։ Իրբեւ առեւտրական ձեռնարկ, չենք կարծեր թէ թուրքերէնէ ի Հայերէն և Հայերէնէ ի թուրքերէն լաւ Բառգիրք մը նուազ կը վաճառուէր, ընդունելութեան նուազ հաւանականութիւն կ'ունենար, քան վերեւ յիշուած Ֆրանսահայ Բառգիրքներէ ո՛և է մին։ Այսն վարժարանի մէջ ուր հայ տղայք Ֆրանսերէն կը սորվին, թուրքերէն ալ կը սորվին։ և թէպէտ թուրքերէնին այնչափ խնամ չի տարուիր, ասոր մէկ պատճառը մեր կրթական իշխանութեան (եթէ կայ այնպիսի բան մը) անհոգութիւնն է, որուն համար Ազգն արդէն բաւական տուժած է և պիտի տուժէ. միւս պատճառն ալ թուրքերէնին ուսման համար դիւրութեանց անգոյութիւնն է։ Դասագիրք, մէթոտ, ուսուցիչ, բառգիրք, ամենքն ալ կը պակսին, երբ խնդիր է թուրք լեզուն պատշաճապէս ուսուցանել հայ պատանեկութեան։ Հայ ուսանողք Լուսաւորչի Օսմանեան մը միայն ունին, այսինքն թուրքերէնի բառգիրք մը թուրքերէն բացատրութեամբ։ Բայց եթէ այս կը բաւէ թուրքերէնի ուսման, ընդէ՞ր չենք չատանար՝ Ֆրանսերէնի ուսուցման համար՝ այն գրպանի բառգիրքերով որք ածան և բաղմաթիւ են և յոյս Ֆրանսերէն բառերու բացատրութիւնը Ֆրանսերէն արուած է, և ընդէ՞ր մեծամեծ աշխատութիւններ ու ծախքեր յանձն չառնուն Ֆրանսերէն բառերն ամենանուրբ զանազանութեամբ բացատրելու Հայերէն։ Հայ ուսանող մը, առաջին տարւոց մէջ, թերեւս չի կրնար իսկ հասկնալ Լուսաւորիչ Օսմանէէին թուրքերէն բացատրութիւններն։ Երբ կարող լիներ հասկնալ, մեծ օգուտ չի կրնար քաղել, քանի որ Լուսաւորիչ, թուրքաց առաջին բառգիրքը, բաղում տարիներ յառաջ հեղինակեալ թերի գործ մ'է, և վերջապէս, երբ Հայ մը ուզէ թուրքերէն գրել, Լուսաւորիչն բնաւ օգուտ չի կրնար քաղել։ Բայց թէ՛ վարժարանի մէջ, թէ՛ դասական և առեւտրական գործերու մէջ, և թէ՛ թարգմանութեանց մէջ ո՛րչափ ըզգալի է թրքահայ և հայաթուրք լաւ բառգրքի մը պէտքը։ Նոյն անհոգութեամբ որով թուրք լեզուին ուսուցման համար ո՛չ դասագիրք ո՛չ ալ կանոնաւոր մէթոտ մ'ունենալու ջանք ըրած ենք, նաեւ թուրքերէն այնպիսի բառգրքի մը պէտքը լրացնելու վրայ խորհող չէ եղած։ Այս ընթացքս վնասաբեր է նիւթապէս ալ, բարոյապէս ալ։ Դրացի կառավարութեան մը խստութեանց նման պետական յատուկ տնօրինութիւններու չենթարկուած, մեր պարտքն է տալ պետական լեզուին ուսուցման իւր արժանավայել դիրքը մեր վարժարանց մէջ։ Աբէ–Եէի բանիցս զըրեց այս բացայայտ պարտականութեան մասին։ Ուսումնական խորհուրդը քիչ մը զարձիլ թուեցաւ այս կարեւոր խնդրով, եւ գործն՝ որչափ դիտենք՝ հոն կանգ առաւ։ Զգաստական շարժում մը որ կուգայ կ'անցնի, առանց հետք թողու։ Բայց համոզուած պէտք է լինինք թէ միայն ազգային առանձնանորհմանց և պետական տնօրինութեանց նկատումով չէ՝ որ թուրք լեզուին խնամեալ ուսուցումն անհրաժեշտ է։ Մեր նոր սերնդեան նիւթական բարեկեցութեան խնդիրն իսկ զայդ կը պահանջէ։ Ազգային վարժարաններու մէջ սովորական է որ հայ լեզուն շաբաթը չորս անգամ դաստրուի, առ նուազն 6 ժամ. մինչ թուրքերէնն երկու անգամ և եթ դաս կը տրուի, 2 ժամ միայն, թէեւ թուրքերէնի ուսումն, յարակից արաբերենով ու պարսկերէնով, ձեռագիր ընթերցուածներով ալն, շատ աւելի բաշխանդի ևդժուարին գործ մ'է։ Հայերէնի, մանաւանդ գրաբարի ուսուցման արուած խնամոց ըսելիք չունինք։ Բայց իբրեւ գործնական մարդ, հաւիւ ընել կ'արժէ թէ, երբ վարժարանէն ելնեն, այս խորին հայագիտութենէ հայ պատանեաց 100ին քանի՞ն նիւթական օգուտ պիտի քաղեն։ Բաց առեալ այն յոյժ փոքր մասն որ վարժապետական, եկեղեցական կամ գրագիտական ասպարէզներէն մին ընդգրկելու չափ անճար մնացած է, մեծամասնութեան համար հայերէնի խորին ուսումը զարդ մը միայն պիտի լինի, գեղեցկագոյն զարդն արդարև, բայց վերջապէս զարդ։ Ժամանակները սուղ և խստապէս հանջ են սակայն, և կ'արժէ խորհել անկողմնակալութեամբ և պաղ արեամբ, թէ մինչեւ ե՞րբ հոգի խնդիրը պիտի ստորադասենք ազգասիրական նկատումներու։ Բժշկական, փաստաբանական, վաճառականական, կառավարական, երկրաչափական և գեղարուեստական ասպարէզներէն մին մանել ուզող հայ պատանին որ Եւրոպայի վարժարան մը մտնելու չափ հարուստ չէ, կը վազէ կ'երթայ կառավարական բարձրագոյն վարժարանց։ Մեք որ պարզ նախակրթարաններ և միջնակարգ վարժարաններ անկարող կը լինինք պահել փոքր ի շատ գոհացուցիչ կացութեան մը մէջ, յայտնի է թէ երբեք չպիտի կրնանք ունենալ մասնագիտական բարձրագոյն վարժարաններ։ Եթէ հարուստին մէկը բաներ իւր խոստում, Վաճառականաց Վարժարան մը պիտի ուենենայինք։ Եւ երբ այնքան հարուստներ ունինք որք աւելի արամագիր են խոստմնամատնոց քան խոստմնապահ լինել, աւելորդ իսկ է գուշակել թէ Վաճառականաց Վարժարան յուսնական կաղանդէն եռքն ալ չպիտի ունենանք։ Ցեսնե՛նք շատ ստո՞յգ է թէ պիտի ունենանք գէթ Կեդրոնական Վարժարան մը և «Ներսէս Վարժապետեան» դիշերօթիկ Ուսումնարան մը։ Ամեն պարագայի մէջ, սա ակներեւ է թէ Կառավարութիւնը բարձրագոյն կրթութեան համար շատ զոհողութիւններ կ'ընէ և շատ կրթական հաստատութիւններ կ'օժտէ այնպիսի հզոր միջոցներով որք մեր կարողութեան սահմանէն բոլորովին վեր են։ Բայց եթէ մեր նախնական և միջնակարգ վարժարանք գոնէ կարող վիճակի մէջ դնէին հայ աշակերտներն օր մը յաջողապէս մտնելու պետական բարձրագոյն վարժարանները։ Կը տեսնենք սակայն թէ Թուրքերէնի մասին ընդհանուր տկարութիւն արգելք մ'է այս նախնական յաջողութեան։ Գիտենք համաւասար հայ վարժարաններէ ելած ուսումնասէրներ որք վերջիրէալ պետական վարժարանց վարի կարգերն հանիւ կրցած են ընդունիլ։ Գիտենք ուրիշ ուսումնասէրներ ալ որք այս վերջին տարւոյ մէջ թողած են գպրոցական յարկն, որք կ'երեւի թէ քաջ դրաբար կը գրեն, և լաւ կը հասկնան գրագիտութեան ամեն ձեւերէն, բայց թուրքերէն պ–ը–ղ ը–Ն–Ի–Ն մ'իսկ չեն գիտեր, որովհետեւ «ճաշակ» չեն ունեցեր, և ո՛չ ոք գտնուեր է հոն՝ իրենց հասկցնելու համար թէ ճաշակի խնդիր մը չէ այլ պարտաւորիչ է թուրքերէնի ուսումն։ Եւ մնածե՛լ թէ այս խեղճ պատանեաց մէջ կան նաեւ օրուան ապրուստին կարօտ տղայք։ Ճշմարտութիւնք դառնալուր են միշտ։ բայց ո՛չ թէ լոկ ճշմարտութեան, այլ մանաւանդ մեր դեռատիս սերնդեան, մեր որդւոց և մեր թոռանց ապագայ բարեկեցութեան սիրոյն համար կ'արժէ խօսիլ թէ, ըստ մեծի մասին դասական, մասնաւորական և վերացական դասարարութեամբ մը ժամավաճառ ընելով մեր նոր սերունդ, յանգէտս կը զրկենք զայն բոլոր այն գործական միջոցներէ որովք աշխարհի մէջ իւր ճանչան հարթելու և բարեկեցիկ վիճակի մը տիրանալու դիւրութիւն մը կրնար ունենալ։ Այս անեղծաստ պայմանաց հակառակ, ուրախ ենք հաշակել թէ հայ երիտասարդ ոմանք թէ՛ պետական և թէ՛ եւրոպական վարժարաններու մէջ փայլուն քննութիւններ տալու և զանազան ազատ ասպարէզներու մէջ յաջող հանդիսանալու բախտը կ'ունենան, և իրենց համար վիճակ մը կը չինեն։ Բայց այս՝ աւելորդ է բացատրել՝ որդիանք է իրենց բանգաթի կարողութեանց, տոկուն ինքնորինութեան և դիւցազնական ճգանց, և ոչ բնաւ այն դիրութեանց զորս հայ վարժարանք տուած լինին անոնց։

Բ.

Բայց եթէ մեր կրթական ուղղութեան թերի կողմերուն վրայ խօսիլ ուզենք, բնաւ երբեք կարգը չպիտի գայ քանի մը խօսք ըսելու այն երկու օգտակար հեղինակութեանց վրայ, որոց անուամբք զարդարած ենք այս տեսութեան ճակատը։

Մէհմէտ Շիւքրի և Միքայէլ Աշճեան էֆէնտիներու Բառգիրքը, — Ղաունիէթ–իլ–Լուղաթը — կը բաղկանայ երկու հատորներէ, որոց մին 990 և միւսն 1064 փոքրաղիր էջեր կը պարունակեն։ Ո՛չ գրպանի բառգիրք մ'է այս, ո՛չ ալ օրինակներով ու զանազան առումներով ճոխացեալ ընդարձակ բառգիրք մը, այլ երկուքին միջեւ օգտակար գործ մը, որ քանի մը պտակի ծառայութիւններ մատուցանել կրնայ։ Զարդերէն, Ֆրանսերէնէ ի թուրքերէն բառգրքի մը անարժանելի ընկերը պարպակ լինել թուրքերէնէ ի Ֆրանսերէն բառգիրք մը։ Զգ.ունեմ թէ Ղաունեաթ–իլ–Լուղաթի հեղինակներն այսպիսի աշխատութեան մը պտակ ձեռնարկեն։ բայց ուսումնասիրաց ի դիւրութիւն կրնանք յիշեցնել թէ Սամի էֆէնտի քանի մը տարի յառաջ հեղինակած և Միհրան էֆէնտի հրատարակած է թուրքերէնէ ի Ֆրանսերէն բառգիրք մը։

* * *

Պ. Ռէտհաուզի Բառգիրքը վարպետի գործ մ'է։ զի Պ. Ռէտհաուզ ինք մեծ վարպետ մ'է յարեւելագիտութեան։ Ձեկայիրի տիրապետութիւնը Ֆրանսացւոց համար և Հնդկաստանի տիրապետութիւնն Անգլիացւոց համար զօրաւոր շարժառիթ եղած են մշակելու արեւելեան լեզուաց ուսումն, և այսօր արեւմտեան լեզուի մը ծանօթ անձանց համար աւելի դիւրին է Ֆրանսերէն կամ անգլերէն դրեանց օժանդակութեամբ ուսանիլ արաբերէն, պարսկերէն, թուրքերէն, և։ Այս երեք լեզուաց մէջ Պ. Ռէտհաուզի հմտութիւնը քիչ թուրքեր ունին։ Անգլիացի Արեւելագէտն, այժմ՝ կարծենք՝ մնայուն քարտուղար Անգլիոյ Արտաքին գործոց Պաշտօնատան Արեւելեան Դիւանին մէջ–թուրքերէնի վրայ ունի բազում աշխատութիւններ հրատարակեալ, և չատեր չը գիտեն թէ նոյն իսկ Լուսաւորչ Օսմանեի հեղինակն թիւն եղած է։ Իւր արդի հեղինակն թիւն (Թարգմ. Ինչլէ Լէյսոյէ) կոչուած է լինել իւր դուլս–գործոց։ Ցարդ երկու մեծագիր հատորներ միայն լոյս տեսան 632 էջէ բաղկացեալ, և Ճիմգիրը նոր սկսած է։ Պ. Ռէտհաուզի նպատակն է Օսմ. հասարակաց բարձրագոյն դրականութեան մէջ գործածեալ ամեն թուրքերէն, պարսկերէն և արաբերէն բառերուն ամեն տեսակ առումները բացատրել անգլիերէն։ Առաջին էջին մէջ մեր ուշադրութիւն գրաւեց որ երկու երկայն սիւնակներ նուիրած էր պարսկերէն Ա.ղ (ջուր) բառին 67 նշանակութիւնները բացատրելու, և չորս ու կէս սիւնակներ եւս զբաղեցուցած էր նոյն բառին բարդութեանց մէջ ստացած նշանակութեանց։ Ամեն արեւելեան բառի առջեւ Պ. Ռէտհաուզ կը դնէ լաւն տառերով հնչումն, և ճշգարիտ քերականի ոճով անգլիերէն կը բացատրէ բառին տեսակն ու գործածութիւնն։ Այս բացատրութենէն կը հասկցուի թէ անգլիացի հեղինակին գործն Առաձեռն Բառգիրք մը չէ, այն հարեւանցի գործերէնցիներէ չէ զորս երկու լեզուներու սովորական ծանօթութիւն մ'ունեցող շատ մարդիկ կը փորձուին իրբեւ բառգիրք հրատարակել առեւտրական նպատակաւ։ Պ. Ռէտհաուզի Բառգրքէն պիտի օգտին թէ՛ անոնք որ բնաւ թուրքերէն չգիտեն, և թէ՛ անոնք որ արդէն կարի յառաջացեալ են այս գժուար լեզուի ծանօթութեան մէջ։ Լէյլէյէնի զայս յատկութիւնն բացատրելու համար պէտք է յարենք թէ Պ. Ռէտհաուզ կը հեղինակէ իւր գործ ի հարեւ Ամերիկացի Մխիթարաց, որոց մէջ, ինչպէս յայտնի է, կան որք տակաւին բնաւ թուրքերէն չգիտեն, և կան որք Ս. Գրոց և կրօնական տեսարակաց թարգմանութիւններ ընելու չափ սովրած են թուրքերէն, բայց այսպիսի փոքրիկ աշխատութեան մը դիւրութեան համար պէտք ունին կատարեալ բառգրքի մը։ Պ. Ռէտհաուզի պաշտօնն ու նպատակն եղած է գոհացուցմամբ թէ՛ նորեկ Մխիթարեանը և թէ՛ արդէն հատատուածներուն։ Հրատարակեալ երկու հատորներէն կ'երեւի թէ գործը բազում հատորներէ պիտի բաղկանայ։ Թէպէտ այսպէս մանաւորապէս Մխիթարեաներուն համար չինուած, անգլիերէն գիտցող մերանդեից համար Լէյլէյէնը մեծ դիւրութիւն մ'է թուրքերէն ուսնելու, կամ թուրքերէնէ յանգլիերէն թարգմանելու։ Գնահատելի խնամ տարուած է սրբագրութեան և տպագրութեան, որ պատիւ կը բերէ Պոյաճեան հաբաւուոր Տպարանին, ուր կը պարտինք Պ. Նորայրի Ֆրանսահայ Բառգրքին ընտիր տպագրութիւնն ալ։ Դիտել կուտանք, ի վերջոյ, թէ Ամերիկացի Մխիթարաց թէ՛ իբրեւ հեղինակի իրաւունք և թէ՛ իբրեւ տպագրական ծախք քանի մը հազար ոսկւոյ զոհողութեամբ այսպիսի կարեւոր աշխատութիւն մը ի լոյս ընծայելու ձեռնարկութիւնն առաջացոյց մ'ուս է թէ «Օտար Կղերին գործունէութիւնն ի Թուրքիա,» որոյ վրայ դեռ անցեալ օր ուշադրութիւն կը հրաւիրէր Աբէ–Եէ, առաւել քան երբեք սժգոհելու և հաստատուելու երեւոյթ մ'ունի։ Բայց ըստ հասարակ առածին թէ չարիքն երբեմն կը նպաստէ բարիք արտադրելու, Մխիթարական գործունէութեան ծանուցեալ չարեաց դէմ կրնանք նշանակել գոնէ սա միակ գնահատելի առաւելութիւն թէ՝ Տէրոյնց գործին դիւրութիւն մը լինելու վասքարով աշխարհային հմտութեանց առման մեծ դիւրութիւն մը կընծայեն, պատպանելով Պոյաճեան Տպարանին պէս հաստատութիւն մը, և արտադրելով կամ քաջալերելով գիտական ու բանասիրական հմտալից գործեր, որոցմէ հաւասարապէս կ'օգտին Բողբականք և ոչ–Բողբականք, Մխիթարք և անոնց հակառակորդք։ Այդ հանրօգուտ հրատարակութեանց մին կոչուած է լինել նաեւ Պ. Ռէտհաուզի Բառգիրքն, որուն յաջող վախճան կը մաղթենք։

Բ. ՔԷՉԵԱՆ

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յուլիս 20

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ· Օրէքէր Ե Լրէքսուրէան· Մ. Ն. ՆՈՒԻԿԵԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ· Եէլրաթոր՝ դեր, Ե՝ Վէճն Ե Դարմանները· Ն. ՏԱՂԱԻԱՐԵԱՆ

հիսէ տարլարը թարաքինտան Փիրուլթ օլունճաղընտան պու հալտէ մաղազան մէզքիրը տէրունինտէ միսթէզը պէրպէր կէտիկինին նրաք հիսէսի։

· 83333 · 297 · 299 · — Պէյօղլունտա Թօմթօմ մահալլէսինտէ ճատտէի քէպիրտէ թէրպիէն 102 մէթրօ արսատէ Փէվրինտէ 1 օտա վէ 1 սալօնը միւշթէմիլ վէ սէնէվի 13000 ղրշ. քիրալը Թրօգատէրօ տիմէբլէ ադրիի 1 պալ նիմ քեարկիր կաղինօնդն սիւլիւս հիսէսի։

· 33333 · 67 · —Գալաթատա Ճամիի ճէտիտա մահալլէսինտէ Բէնչէնպիկ բաղարը ճատտէսինտէ թէրպիէն 6 մէթրօ 8 սանթիմ արսատէ 1 օտալը միւշթէմիլ քեարկիր վէ չէհրի 100 ղրշ. քիրալը 1 պալ աշճը տիւքքեանընդն սիւլիւս հիսէսի։

· 1000 · 13 · —Զարչուի քէպիրտէ Պիթբազարը ճատտէսինտէ թէրպիէն 10 մէթրօ արսատէ չէհրի 20 ղրշ. քիրալը քեարկիր միւլը մա կէտիք 1 պալ չաղրճը տիւքքեանընդն նրաք հիսէսի։

· 2500 · 303 · —Հաճի ալ գաբուլտա Սարը թիհար մահալլէսինտէ Գարանը տաղիք ճատտէսինտէ թէրպիէն 45 մէթրօ արսատէ Փէվրինտէ 1 օտայը միւշթէմիլ չէհրի 150 ղրշ. քիրալը քեարկիր 1 պալ պաղալ տիւքքեանընդն կէտիկինէ պէհրընա դալալի զէմին վավիքնան մուսյեէն մահալին 120 սէհիմ իթիբարէրէ 10 սէհէմի վէ միւլքինին սիւլիւս հիսէսի։

· 1000 · 21 · —Զարչուի քէպիրտէ Քէսէլէճի խան տէրունինտէ Իչ խանատա իւսթ գաթատա թէրպիէն 15 մէթրօ արսատէ չէհրի 20 ղրշ. քիրալը քեարկիր 1 պալ օտանդն 9 հիսէսէն 3 հիսէսի։

· 834 · 58 · —Զարչուի քէպիրտէ Քէսէճի խանը տէրունինտէ Իչ խանատա իւսթ գաթատա թէրպիէն 15 մէթրօ արսատէ մէստուտա 1 պալ քեարկիր օտանդն 9 հիսէսէն 3 հիսէսի։

· 2331 · 45 · — Թաւուզ բաղարընտա Հաճի Հիւսէին մահալլէսինտէ Զիլինկիրէր ճատտէսինտէ թէրպիէն 22 մէթրօ արսատէ չէհրի 40 ղրշ. քիրալը միւլը մա կէտիք ժեարկիր 1 պալ ջիլինկիր տիւքքեանընդն 9 հիսէսէն 3 հիսէսի։

· 2331 · 45 · — Թաւուզ բաղարընտա Հաճի Հիւսէին մահալլէսինտէ Զիլինկիրէր ճատտէսինտէ թէրպիէն 22 մէթրօ արսատէ չէհրի 40 ղրշ. քիրալը միւլը մա կէտիք տէօքմէճի տիւքքեանընդն միւլը մա կէտիք 9 հիսէսէն 3 հիսէսի։

· 666 · 46 · —Զարչուի քէպիրտէ Քէսէճի խանընտա իւսթ գաթատա թէրպիէն 15 մէթրօ արսատէ մէստուտա 1 պալ քեարկիր օտանդն 9 հիսէսէն 3 հիսէսի։

· 666 · 57 · —Զարչուի քէպիրտէ Քէսէճի խանընտա Իչ խանատա իւսթ գաթատա 15 մէթրօ արսատէ մէստուտա 1 պալ քեարկիր օտանդն 9 հիսէսէն 3 հիսէսի։

· 10000 · 18 · —Պալը Ալի գուրպինտէ Նալը Մէճիտ մահալլէսինտէ Ճըղալ օղլու ճատտէսինտէ թէրպիէն 228 մէթրօ 1 գըթա մէնդիլ արսասընդն նրաք հիսէսի։

· 10000 · 3 · 4 · 2 · — Իսմիլատարտա Սէլման աղա մահալլէսինտէ Քիւչիք համամատ օսգաղընտա թէրպիէն 78 մէթրօ արսատէ Փէվրինտէ պիրէր օտայը միւշթէմիլ չէհրի 200 քիրալը քեարկիր 3 պալ մաղազարընդն սիւլիւս հիսէսի։

· 2000 · 14 · —Սամաթիատա Հաճի գաստընդն մահալլէսինտէ Զրդմաղ Պալթաճը օղլունտա թէրպիէն 38 մէթրօ արսատէ 2 օտա 2 սուփա վէ 20 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ալչալ վէ խարալ 1 պալ մէնդիլ։

· 1500 · 00 · —Զարչուի քէպիրտէ Սանլատալ Պէյսթէնի տէրունինտէ սալիհ ատատարտա մէստուտա 1 պալ տօլալ կէտիկինին պլիթիւնի։

· 15000 · 7 · —Զարչուի քէպիրտէ Եաղդէրլարտա Սաթարճը խանընտա իւսթ գաթատա չէհրի 100 ղրշ. քիրալը քեարկիր 1 պալ մաղազանդն սիւլիւնի։

· 1500 · 43 · —Սամսթիատա Ապտի էֆէնդի մահալլէսինտէ Գրիգոր գաթիա օղաղընտա թէրպիէն 22 մէթրօ 80 սանթիմ 1 պալ պաղալ տիւքքեանը արսասընդն միւլը մա կէտիք նրաք հիսէսի։

· 1500 · 91 · —Գոճա Մուսթաֆա բաշատա Հաճի Խիւսրէվ մահալլէսինտէ Պաղէվզարտ օտայարը . օղաղընտա թէրպիէն 60 մէթրօ արսատէ 1 օտա վէ 1 դունալը միւշթէմիլ խարալ 1 պալ մէնդիլ։

· 500 · 37 · —Պալդդ բաղարընտա Զէլէպի օղլու մահալլէսինտէ չէհրի 3 ղրշ. քիրալը 1 պիր պալ մաղազա միւլքիւնին նրաք հիսէսի։

· 3000 · 25 · · —Ճիսպալիտէ Սվրիգոզ մահալլէսինտէ Գուլպալբ պէրի ճատտէսինտէ թէրպիէն 45 մէթրօ արսատէ 2 օտա վէ 1 սուփա վէ 1 դունալը միւշթէմիլ ալչալ 1 պալ մէնդիլ։

· 3666 · 34 · — Պալթատա Հաճի Իսա մահալլէսինտէ Էչլիպիճի օղաղընտա թէրպիէն 76 մէթրօ արսատէ Փէվրինտա 1 օտալը միւշթէմիլ 200 ղրշ. քիրալը քեարկիր պիր պալ էչպէրիճի տիւքքեանը կէտիկինին 6 հիսէսէն 1 հիսէսի։

· 3000 · 3 · —Գաասիմբաշատա Գուլբաղչը Ահմէտ էչէլի մահալլէսինտէ Գալաֆիանճը օղաղընտա թէրպիէն 114 մէթրօ 1 դրթա մէնդիլ արսասը։

· 2000 · 71 · —Ադրը մէրմէրտէ Հաճի Թիմուր մահալլէսինտէ Ամլտաս թաշը օղաղընտա սէրմուճիսը խարիթա 266 մէթրօ 14 սանթիմ 1 գրթա մէնդիլ արսասը։

· 6300 · 16 · —Իսմիհանատա Սուլթան Թէբէսինտէ Հաճէ Հասանա խարիուն մահալլէսինտէ Տէպպաղանէ օղաղընտա պէրմուճիսը խարիթա 136 գրա 20 բարմակ 1 գրթա տէպպաղանէ արսասընդն 80 ադամ տերի իթիբարը իլէ 40 ադամ եանի արսամ մէզքիւրդն նրաք հիսէսի։

· 3000 · 37 · —Իսմիհանատա Սոնճագատար մահալլէսինտէ Սուլու մանսամբը ճատտէսինտէ պէրմուճիսը չալ 68 գրա պիր գրթա մէնդիլ արսասը։

· 1000 · 40 · 42 · 40 · — Իսմիհանատա Բուսմ Մէհէմմէտ բաշա մահալլէսինտէ Պալատան իսկէլէսի օղաղընտա թէրպիէն 22 մէթրօ չէհրի 40 ղրշ. քիրալը քեարկիր իքի պալ գօլմուգճը տիւքքեանընդն պիւթիւնի։

---

(1) Ճիսմէլէլէրէն պաշլարընտաքի հիգատա պուլունան բաղդալար մահալիսանընդի նուսէքօրարընդը, իքինճի հիգատաքիլեր գրյմէթը մուխամմէնէլէրի, վէ իւչինճու հիգատաքիլեր՝ պէտէլը միւղայէտլէրինի պիւիրմէքտէ տիրլեր։

ԷՎԴՈՔԻԱ ՀԻՄՄԱԳՈՒՆ

Էվդոքիա Հիմմայուն խաղինէսինտէն մաղպութ ճէնկնէմ մէքեատ Ապաիւ Մէճիա խան Զ. ազի թապէսէրան հայրէթիլէրինին էվգաֆը ճէլիլէլերի միսգգաֆաթինատն Գալաղի արպատա տամիրինտէ թէրդօս գազանրնա թապի Փիբրա տաղր վէ Սթրանճա մէբա վէ օրմանզարտանան մէբանդն սէտէր ալաք վէ բուստամաթր սապէրէսի թէվիլա դատիի մէճիլէ իսթիքա իսթիլէք վէ օրմանզարատն փէնն մէմբրինին թապին վէ իրայէ խէճէրի տրամաբ գաթ օլունուպ պանտան պարդ ատաճ դամ իսթիմէքթ վէ խուսուսպէյէ Ֆոթիհ գէմանդնատն գարամ ազամլար գաթ օլունմամանդ չարթրայա վէ չէրտիթը մալիսէվ ապ՝ երէ ալիր սէ Նէլիլի ճանիրը խաղինէի էվգաֆը Հիմմայունդէն իհտալ վէ իսթիպատ գէրընճաղընտան, պունդարրն իսթիսրանընա թարկա օլանդարը իշղալ շէհրը թէմէնտրն օնունճու կիմենինտէն շէհրը մէպրիարն օթուզունճա կիմենիւէ տէկին Շէհր Խանէթինտէ դօրմօնը բէվգաֆ մահհասպէսէրինիկիյէ էվգաֆը Հիմմայունն վարտաթր ուսուսմյէ իսարէսինէ միւրաճաաթ էլմէմէլերի իլան օլուռնար։

9 թէմմուզ 301 5—5

ՀԱՆՐԱՊԱՐԱՏԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

VICHY

ՎԻՇԻ

Վարչութիւն Փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր։

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)

ԿԱԼՈՒՍԻ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւն Փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

GRANDE GRILE · — Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լեղագի և փայծաղի խըցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մեղմային քար և այլն։

HOPITAL · — Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, տարտղակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացաւ, անմարսութիւն։

CÉLESTINS · — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական աւազ և միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիաբէտ), սպիտակուց – միզական (Ալբումինուրի)։

HAUTERIVE · — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, սպիտակուց – միզական։

Ազբիւրին անունը պէտք է փնտռել յիշերու քարտիզին վրայ։

Պոյսոյ ամէն դեղագործաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի։

ՆԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԵՂԱՆԻ ՍՊԱՍԻՍ 49 ԿՏՈՐՆԵՐ

Ի փոխարէն 25 ֆրանքի, առանց փոխադրութեան ծախուց, Թուրքիոյ, Եգիպտոսի և Ցուսնասանի համար։

Նոյնպէս արուեստագիտութեան։

ԱՆՆԲԱՆԵՑՏ ՊՏՏՔ ՄԸ ԶԿՈՒՑ ԲՈՒՆՈՒԹԻՒ, շնորհիւ «Ֆէնիքս» ոգեաքին նմանութեան, զոր պէտք չէ շփոթել Բրիստոլեան արքունական ոգեներ հետ։

«Ֆէնիքս»ը, արտօնագրեալ համայն եւրոպոյ համար, իրօք պէտք է ենթադրուի. չի կորչիր, նոյն իսկ եթէ քարին պատուին մէջտ յոյժ ճեղքուկ կը մնայ, նոյն իսկ եթէ ամբողջ տարի մը քացախի կամ ուրիշ թթու մարմնոյ մէջ թողուի։ Հետեւապէս բոլորովին նման է բուն ոգեաքինին, որմէ հետեւ եղբեր ոգեաքինէ կոչուիլ, որ այնպէս փնտռուած է ուսանողներու։ «Ֆէնիքս»ի տեղանի սպասք ան հրաժեշտ են ամէն բարեկիրթի ընտանիքի, ճաշարանի, սրճարանի, օթեւանի, և ընդհանրապէս ամէն հասարակութեան որ բաղմաթիւ պատուոնեայներ ունի։

«Ֆէնիքսի» ամբողջ սպասը մը, իրոք ըսքանչելի, կը բաղկանայ 49 կտորներէ, որք են.

6 սեղանի դանակներ պողպատեայ լաւ սայրերով
6 ապուրի դգալ Ֆէնիքս ամրողջովին, պատճանդրեայ
6 պատառ պլպոյ » » »
6 խահուէի դգալ » » »
6 հաւկթի դգալ » » »
2 չաքդ հաւկթաման
1 սիրուն թէյի պարզուտ, ամրողջովին Ֆէնիքս
1 կաթի դգալ
1 կերպրոյ դգալ, ամրողջովին Ֆէնիքս
2 աչտանակ
1 ափսէ, ամրողջովին Ֆէնիքս. խիստ նրբակերտ
1 շաբաթի կամ զզուեցի աման

49 կտոր ընդ. ամենը, որոց գնման համար գիտէլ միմիայն առ.

ԳՐԱՍՆԵՆԱԿՆ ՏԻՆՁԵՐԱԿԱՆ ԱՌԱՔՄԱՆ
Universal-Versandt-Bureau
Ottakringer-Hauptstrasse, 160 WIEN

Եթէ զրկուի 25 ֆրանք, կարելի է նոյն գնով ունենալ սեղանի սպասի 72 կտոր բրիտանական արծաթով։

Արդ, եթէ կ'ուզուի ունենալ լաւ, հարատեւ և գեղեցիկ ապրանք, դիմեցէք վերոյիշեալ ակնարկատեղը, որ կ'երաշխաւորի մեր ամէն բաժանորդներուն ճշմարտութիւնը և յանձն կ'առնու եւ առնուլ այն նիւթերն որք չեն յարմարիր։

N. 4.

Տօպիէօք ծիպերին իեսուլ գանը թէմիզլէնի էր շէքերլերի շիմնիկ գասար մանիւմ օլան պու միսիլիւ շէքերլերէն էն արաբ վէ էն եկ. վէնի տիր։ Շուրուպարդն իւզերինտէ օյտուրու կեսի շէքեր գուրեալարընդն իւզերինտէ տանիկ գարասա հիւքիսմէթինին մալի տամկասը մէվ ալ ինդալարը զրբերը միւրեքքէպլի մուհարբեր ալարանանդը տրր։ Հէր էնդամնը վէ արօկնիթերատ պուլունուսը։ Տէրօսատէիտ տեբօղիթ օսուբ գալընը Զալաթա կեսմիբիւնինէ գարշընընտա Մ. Զէրվանինին մաղազասընտա տրր։

ՄԻԱՅԱՑԱՍՊԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԵ

ԾԻՄԱՆ ԴՈՐՈՂԼՈՒԹԵԱՄԲ

Ա. ՄԻԹԱԼՈՎԻՉ

Ի ԹՈՒՄԼԻՎՕ, ԴԱԼԱՄԱՏԻՍ.

Ղալաթիոյ մէջ Մթերանոցն է Մոմհանէ, Լէյլա խան, 2.

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Ամբ ամէն տեսակ ֆ՝ամէնամ կը բանի Լիվերբուլ և Մէնչեսթրոմէ դէջ.

Անուանք	Թոմոյ	Անուանք	Թոմոյ
Օրանիա	7,000	Պարթա	3,000
Ադրա	3,000	Մորտքէ	2,500
Ալէքսը	3,000	Դանթ	2,500
Ղոդնիա	4,600	Բամնիա	5,000
Պապէկ	2,500	Բամմրա	3,000
Գրիթիշ Քուին	1,200	Սերբիա	7,800
Ալեքսանդրիա	5,000	Ալդիա	4,600
Քադալանիա	4,700	Սարակօսա	3,000
Շեպպարտ	2,000	Սամարիա	3,000
Եվեբարա	2,500	Սիտան	3,000
Կալիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէսար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Բարամեն	3,000		

Փէթաթ շոգենաւը, նաւապետ Ուայթ, անոյշ 27ին Լիվերբուլէն ուղեւորի Տէսէտրամի համար։

Մարսէյ շոգենաւը, նաւապետ Ֆէնուլք Լիվերբուլէն ատ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Սառոյգրեալն սրտանոթիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիս–Եորքի, Պոսթընի, կամ Մէրիլլայի և Գանատայի ուրիշ և ուրէ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈՆԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Փիչիւք Հալի
փաչա խան Գալաթիա

511

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէնչեսթրոմէ և Օտեսայ դէջ

կանոնաւորապէս բանը

ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Անուանք	Թոմոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պէքօ
Աբարտա	2,500	Ռոճըլս
Աբդաստա	2,500	Քրուիքշանք
Լանգտիա	2,500	Ռիչարտ
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Թուլիգիա	2,800	Թոմբրոնիլ

Բրնէնէն շոգենաւն ամսոյ 20ին կը մեկնի Սմիրնա և Պոլիս։

Մասէտոնիա շոգենաւն ամսոյ 27ին Լիվերբուլէն ատ կ'ուղղուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր դներով վաճառք կընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն գիրութիւն և հանդատութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԳՈՆԻԷԼ, ԲՈՒՍ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակատ

514

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ Գէ Մէնչեսթր, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոմոյ	Անուանք	Թոմոյ
Ալպանօ	2,000	Լէգանդօ	4,500
Ամեէլօ	3,000	Պարէնիօ	4,300
Արկօ	1,300	Պարատիս	2,500
Պասսաժօ	3,500	Մարը	2,000
Փորտոնիս	2,200	Դէլրը	2,000
Պրամօ	2,000	Օթէլլօ	3,000
Գէնրը	2,600	Օքսանոս	3,000
Գանիբաս	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդգօ	2,000
Գաղօ	2,000	Բաքինիք	4,200
Գօմն	2,700	Բարէրոն	3,200
Տիսօ	2,500	Բասգեր	4,700
Տօմինա	1,800	Թիդօ	2,800
Իրաղօ	2,600	Իթալիա	4,300
Տրաղօ	2,600	Իրնարտ	3,200
Ֆալէքսն	800	Իսլամ	3,000
Ֆիտոս	4,700	Իսմանս	5,500
Ֆլամինիկ	4,600	Իսմէն	3,500
Կարիէնը	5,500	Մարէնիս	4,000
Կիդանս	2,200	Մարֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Մէրկին	2,000
Կրանս	2,200	Նօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թա Ուիրը	3,000
Հասպէրտ	3,000	Թիկիր	4,300
Հիսպէրդ	1,200	Թօրնտս	2,800
Ճիսօ	2,300	Քանտէ	3,600
Քէլօ	2,000	Նէտսօ	1600
Քօնքօ	2,200	Զէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Զէրը	41,0

Ռէնուար շոգենաւն, նաւապետ Նիսմէն այժմ կը բռնուորի ի Հալ, և ամսոյս 31ին պիտի մեկնի Զմիւռնիա, Իպսիլա և Օտեսա երթալու համար։

Սաֆրոն շոգենաւը, նաւապետ Ռօճըրս, ընդհանուր վաճառքով Հալէն ատ հասած է։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ՖՐԼՅԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԻՆ ԸՆԿ.
Գործակատ
Թիւ 17–18, Փիչիւք Միւլէթ
խան Գալաթիա

514

Les vrais Fumeurs de Cigarettes savent faire usage du JOB ounes pas fumer!!
Exploitation Générale: J. Z. PAUILHAC, Toulouse

ՄԱՆԻ ՆԵՐԿ

Լաւագոյն տեսակը կը ծախուի Ս. Մ. Մինասեան եւ ընկերոջ Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Գալաթիա Բերշիմի բաղարի մոտ Էֆէնի Համիի դրան կից։

Վերոյիշեալ ներկի գործածութեան եղանակը շատ դիւրին, արդիւնքը փայլուն. ասկան ու խիստ գեղացուցիչ եւ գոյնը մընայուն ու բարորակն բնական է։ Գնողները կը վկայեն թէ ուրիշ ներկերու անմաքրութենէն ու ոմանց իսկ դարձելի հոտէն ձանձրացած ըլլալով, սկսած են գործածել այս ներկը որով շատ գոհ եղած ու ներողութիւն աղաչած են, ուստի ոչ մէկ ներկ ասոր պատուանաւորելանը կը հաւասարի։ Ներկի կարգուութիւն ունեցողները թող հաճին փորձել։ Կը ներկէ սեւ կամ շագանակագոյն, մորթ չարդուսեր ու վնասակար նիւթը չպարունակեր։

ՋՐԼԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Ամբ կանոնաւորապէս կը բանի Լիվերբուլ և Արէնելէյ դէջ.

Անուանք	Թոմոյ	Անուանք	Թոմոյ
Ամէրիան	2500	Ֆաղմենան	3700
Ադրիատիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անտարտզեան	2500	Ֆլորիտան	3700
Ամերիկեան	2500	Իրլանդիան	3500
Ասարիան	3700	Լիվերբիան	3500
Պավարիան	6000	Լոնդրեան	3500
Պուլգարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քանադիան	800	Լիկերբեան	2500
Սարդինեան	2000	Լիսպան	800
Տուրոյ	700	Օրդոնդ	700
Էմիրէյտ	3700	Բէրմիան	3800
Ֆրանսիան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆինլանդիան	3700	Վիրջինեան	6800

Լէյլանտ շոգենաւը, նաւապետ Պոլ ամսոյս 1ին չարաթ օր դէպի Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։

Ֆլորիտան շոգենաւը, նաւապետ Ֆրայ օրազոստու 1ին չարաթ օր ատ հասաւ։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՆՃՈՆԹԷՆ
Գործակատ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Գալաթիա.

Նաւասանքը, Գարտոայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ

Գործակատներ՝
Կ. Պոլիս, Իսմէարտ Լաֆիտդէն.
Զմիւռնիա, Գ. Գ. Քարվըր Եղբարք
Ալէքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մարսէյ, Ա. Քանիլիքրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մաղրօկօրտատոյ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուրիոլ և ընկ.

512

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ և Մէնչեսթրոմէ դէջ բանը

ՇՈԳԵՆԱՒ

Անուանք	Թոմոյ	Անուանք	Թոմոյ
Քանդրուս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆերոս	4000	Նէրֆիա	3000
Օսմանլի	4000	Բէրա	3000
Սէսսոդիս	3250	Ադրանդիք	1700
Թիպա	3250	Լոդիա	800
Մոսկուայա	3250	Օրիտա	800
Մարիօթիս	3250	Սեսիլ	700

Բէրա շոգենաւը, նաւապետ Ֆօրիսթրը ամսոյս 4ին 20ին Լիվերբուլէն ատ կ'ելլայ ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյտանլըգ փողոց,
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

515 31, Ճէյմս Պրիդ, Լիվերբուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԼԵՊԱՅԻՆ ԵՒ ՄԱՐՍԷՅԻ

Ն. ԲԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլ և Իզմիր դէջ կանոնաւորապէս բանը

Սամսոն, Տրապիզոն և Թաղուտ երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ֆ. Մէնչիլ է որ յուլիս 29ին Մարսիլիայէն և օգոստոս 3ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. Ֆէրրիլ որ յուլիս 28ին պիտի մեկնի, Երեքշաբթի երեկոյեան ժամ 3ին։

Ուղեւորներ՝ ուրախ ուղեւորութիւն

Նաւագոյնքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՊՈՒԹ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ 17–18 Փիչիւք Միւլէթ
Մոմհանէ փողոց, թիւ 141

514

DRAGEES MEYNET D'EXTRAIT NATUREL DE FOIE DE MORUE

Որքան ամանք կը դրամարին թ՝ օ իրենց և թ՝ իրենց զաւակաց համար՝ Մէյնէ ձկան իւղի օգտակար գործածութենէն, իւր աղդած զգուանց պատճառաւ։ Փարիզի դեղագործ Մէյնէն Մօրթ յիշեալ բնական մասն նոյն ծագումն, նոյն բնական կազմութիւնն ունի, ինչ որ ունի իւղն (թխագոյն ճմաբիա իւղ)։ Կը պարունակէ անոր բոլոր կազդուրիչ յատկութիւններն և առաւելութիւնք կրնայ գործածիլ անոր տեղ ամէն պարագայի մէջ, առանց ունենալու անոր անպատեհութեանց և ոչ մի վնաս։ Արդ արեւ բնաւ յառաջ չբերեր ստամոքսի յոգնութիւն, և ամենապատուական տղան, ամենաքնքուշ աղջիկն զգուբութեամբ կը գործածեն զայն Մէյնէն շաբաթանոցի կամ Մէյնէն հաղթիներու (փոքր շաքարաշաղ մանկանց համար) ձեւին տակ։

Այդ Շաբաթանոցը ամենադիւրագարման են ընդդէմ արեան պակասութեան, փտութեան, դեղնութեան, կուրծքի հիւանդութեանց, արեան սակաւության, ասպիրինանց, ուժահատութեան, սխորժակի պակասութեան, ծերոց տկարութեան, և կը զարգացնեն մանկութիւնն և պատանեկութիւնը։

Մէյնէի շաքարահատ ամենադրդ անկողնն ծառայութիւններ կը մատուցանեն այս երկրին մէջ, ուր վերոյդրեալ հիւանդութիւնք կը տիրեն։ Իրենց գործածութիւնը կը յանձնարարուի մանաւանդ այս միջոցիս, ուր բարձրանալ իւղեր կը վանանուին որպէս Մօրիւ ձկան ճմաբիա իւղ չմնենէ գոնա ամէն ինչ են։

Մասնաւորապէս իւղոյ խակ կեղծիք և նրանմանութիւններ կը պատրաստուին և Պոլսոյ մէջ իսկ։

Թարգմանիչ համար
ընդհանուր մթերանոցաց և
ներքնատարածիչ
Ժ. ԱԼԻԹԻԱՆՑԻ
Գեղարան Ցէլլա-Սուտա, Բերայի մեծ փողոց, թիւ 169

ՑԱԳԱՏԻՈՒԹԻՒՆ ԱՐՏՍԼԻՔ ԼՈՒԱԳԻՐՔ

CAISSE GENERALE D'EPARGNE ET DE CREDIT

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍՆԵՈՒԿ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ

կեդրոնատեղի 116, հրապարակ Լաֆայէթ, Բարիզ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,000,000 ՖՐԱՆԳ

Բարիզի Ընդհանուր խնայողական Սնուցիկն գործառնութիւնքն են, Գաղղիոյ կառավարութեան անմիջական «երաշխաւորութեան» ներքեւ գտնուող, և մեծամեծ պարգեւներով վիճակահանութեանց մասնակցող ֆրանսական արժէկոդերց վաճառումը։

Ընկերութիւնը կազմուած լլլելով 24 Յուլիս 1867 թուականի օրինաւոր տրամադրութեանց համաձայն, իւր գործողութիւնք ֆրանսայի կառավարութեան վերուեանն «գանթրոլ» ենթարկուած են։ Այս մեծ և անմեղանի ապահովութիւն մ'է զոր ընկերութիւնն կ'ընծայէ իւր յաճախորդաց։

Ընկերութիւնը կը դիմաքաշէ հասարակութեան «ամական վճարմանց միջոցաւ» դիմել մի փոքր հարստութիւն և ունենալ միանգամայն մեծ պարգեւ մը շահելու յոյսն։

Առաջին ամսոյ ճարն տրուելէն պէս, բաժանորդն կ'ընդունի իւր դնած արժէքոդերն թիւն, և կը վայելէ նոքա իրաւունքներն, որպէս թէ բաժնեթերթին գինն ամբողջովին վճարած լլլեր։ Հետեւապէս արժէքոդերն շահելէ պարգեւներն և տարուան կտրոնները իրեն կը վերադարձուին։

Ամսական վճարմանքը են, բան արժէքոդերն 5, 10 և 20 ֆրանգ։

Բանարանան տեղեկութեանց համար դիմել առ Ընդհանուր Ներկայացուցիչ Ընկերութեան վանն թուբքիոյ, Գալատա Նասի էֆէնտի, 4 Պանճէ-գալատա, Կ. Պոլիս։

Ներկայացուցիչ ի Պրուսա, Յովհաննէս Եֆէնտի Ֆ. Պուսուրեան

Ներկայացուցիչ ի Զմիւռնիա Ա.տես. Կոր.ոլոս

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԹԻՅԼՆԵՐԸ

ՆՈՐՎԷԳԻԱՅԻ ՄԱԳՈՒՐ ԹԱՍԹՅՂԱՆՈՎ, ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՇԱՂՈՒԵԼՈՎ, ԵՒ ՈՒՏՈՒԵԼՈՎ Լ. Կ. ՆԵՐԳՈՐԾԵՆ

ԸՆԴԴԷՄ

ՀԱՐՐՈՒԹԻՒ, ՊՐՈՆՇԻԹԻ, ԴՈՒՄԻ, ՇՆՉԱՌԳԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՁԱՅՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ, ԹՈՒՉԱԿՈՏՍԱՊԻ

Մեծապէս նախընտրելի են Գաբսիւներէն եւ շաքարահատներէն, որք կը բեռնաւորեն ստամոքսն առանց ազդելու շնչառութեան խողովակաց վրայ։

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԹԻՅԼՆԵՐՆ ԼՆ

ԽԱՅԹՂԱՆԻ ՄԻՍԿ ԲԱՍԹԻՅԼՆԵՐՆ

Վարձատրեալ Փարիզու 1878 Տիեզերական Արուեստահանդէսի կողմէ։ Նախարարական որոշմամբ եւ ոստ խորհրդոյ Առողջապահական Ժողովոյ, փորձերու ենթարկուած են եւ Ուսումոյ մէջ թեղաւորեալ կրօնական կառավարութեան կողմէ, քան հաւանութեան կրօնական բժշկական խորհրդոյ։

Իւրաքանչիւր փոշի կը պարունակէ 70 բաղինիկ

Ընդհանուր Մանրամասնութեան գործածութեան եղանակն մասին

Ա. ԺԷՐՈՏԷԼ

Դեղագործ ի Սէնդ–Մէնիուլ (Մարն)

(Պահանջել Գործարանի կիրքն)

Այս Բասթիլները ծծելու միջ